

[svart på vitt om eu]

Mer eller mindre union
Europas folk väljer väg

Nej till EU: skriftserie nr 2 2016

Första upplagan, augusti 2016

Redaktör: Bengt Åke Berg
Omslagsbild: Robert Nyberg
Grafisk form: Kerstin Nordqvist
Tryck: Litorapid Media, Göteborg 2016

- Broschyren tryckt med bidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

- Bilaga till Kritiska EU-fakta

INNEHÅLL

FÖRORD	4
INLEDNING	5
BAKGRUND	6
ANALYS	9
AKTUELL SITUATION	14
• Motsägelser, kris och växande motstånd.	14
• Eurokrisen	14
• Flyktingkrisen	18
• Ukrainakrisen	25
• Brexitkrisen	26
RAPPORT FRÅN STORFÖRETAGENS BRYSSEL	27
MER ELLER MINDRE UNION?	36
SLUTORD	39
NOTER	40

Förord

Segern för Brexit, i den brittiska folkomröstningen om EU-medlemskapet dagen före midsommarafton, är historisk och visar att en folklig opinion kan besegra EU-etablissemangen i en öppen demokratisk folkomröstning. Den grundläggande orsaken till det brittiska Brexit är att EU saknar demokratisk legitimitet och att det finns en kritik mot det inbyggda och institutionella demokratiska underskottet i stormaktsbygget EU.

Många i Sverige har haft uppfattningen att EU är en naturlig institutionell utveckling som inte kan stoppas. Brexit har visat att det visst är möjligt att återta en nationell demokratisk plattform. EU:s diskriminerande lönedumpningslagstiftning som innebär utnyttjande av fattiga låginkomstinvandrare, försämrade anställningsförhållanden och en omfattande låglönessektor har också starkt bidragit till kritiken mot EU i Storbritannien.

Det brittiska folkets röst för att lämna union kom som en chock för EU-eliten i Bryssel och svenska politiker. För statsminister Stefan Löfven var resultatet ”en väckarklocka som måste tas på allvar” och ”nu måste Sverige jobba hårdare för att använda EU-medlemskapet”. Europaminister Ann Linde första kommentar var att ”nu måste EU garantera leverera” för att möta det folkliga missnöjet med EU inte bara i Sverige utan hela EU. EU:s utrikesministermöte på midsommardagen konstaterade att utgången av folkomröstningen var ”väldigt allvarlig för EU och olycklig”, men att ”EU måste ha full respekt för resultatet”. Linde frågade sig hur EU skall möta det folkliga missnöjet framöver och menade att det behövs ”en mycket tätare dialog mellan medborgare och politiker”, och hon frågade sig ”hur EU-frågorna skulle kunna komma in tidigare i de lokala beslutsprocesserna”. Hon hänvisade också till regeringens utredning *EU på hemmaplan* (SOU 2016:10), som allmän slutsats konstaterat att det ”i stort sett råder politisk tystnad om politiken på EU-nivån” och att kunskapsnivån om EU i Sverige är väldigt låg, från akademiker, beslutsfattare till den breda allmänheten. För centerpartiets ordförande Annie Lööf var Brexit ”ett mardrömsresultat. EU och Storbritannien blir svagare och Sverige förlorar en allierad partner. Nu ställs stora krav på att utveckla EU och motverka splittring”.

Broschyren *Mer eller mindre union?* har tillkommit med ekonomiskt stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor MUCF för att stimulera en debatt om EU:s framtidsfrågor. Texten har skrivits före folkomröstningen i Storbritannien och behandlar mer eller mindre i detalj EU:s pågående kriser.

Bengt-Åke Berg, före detta ordförande för Folkrörelsen Nej till EU har författat inledningen om EU:s kriser samt behandlat EU:s maktpolitiska ambitioner i analys och slutord. Bengt-Åke har också varit redaktör för broschyren. Professor **Anthony Coughlan** från Irland har svarat för en koncis bakgrund till EU:s uppkomst samt kortfattat behandlat Ukrainakrisen (översättning Bengt-Åke Berg). *Kritiska EU-fakta*'s mångåriga redaktör, framlidne **Hugo Torstensson**, har beskrivit konsekvenserna av eurokrisen med utgångspunkt i Grekland samt i avsnittet *Mer eller mindre Union?* och konstaterat att EU-samarbetet är ett marknadsliberalt projekt. **Ingela Mårtensson**, före detta ordförande för Folkrörelsen Nej till EU har skrivit om den pågående *flyktingkrisen* som i praktiken har upphävt Schengenavtalet och Dublinkonventionen. Frelanceskribenten **Mikael Nyberg**, som bland annat skrivit boken *Det stora tåggränset* som behandlar EU:s avreglering av järnvägstrafiken, har besökt *Storföretagens Bryssel* och konstaterat att EU inte är arbetstagarnas union.

Sammantaget visar broschyren enligt Folkrörelsen Nej till EU:s uppfattning, att EU och dess institutioner inte kan förändras, utvecklas eller rekonstrueras i demokratisk riktning, något som politiker nu efter Brexit bedyrar och utlovar. De har inte gjort det tidigare, så varför skulle de göra det nu? EU har alltsedan dess uppkomst varit ett storföretagens projekt med alltmer överstatliga ambitioner. Fram till folkomröstningen i Storbritannien verkade EU för allt ”mer union”, men efter Brexit förfaller EU nu gå mot ”mindre union” eller till och med upplösas på grund av sina växande inre motsättningar.

EU:s huvudproblem är att EU saknar ett ”demos”, ett folk, och därmed en arena för en gemensam, demokratisk, politisk diskussion.

Folkrörelsen Nej till EU ser broschyren som ett viktigt inlägg och kunskapsunderlag i den diskussion, som börjat ta fart om en folkomröstning om EU-medlemskapet även i Sverige

Jan-Erik Gustafsson

Inledning

EU:s utveckling: expansion – kris – polarisering – ”mer eller mindre Union”.

En central politisk realitet i Europa under hela efterkrigstiden är vad som i dag är den europeiska unionen. Från en avgränsad och begränsad början har den närmast obönhörligt vuxit: Den har fördjupats maktpolitiskt genom en allt starkare federal karaktär; den har vuxit geografiskt genom att allt fler stater upptagits som medlemmar och den har förändrats politiskt i takt med att nyliberalismen vuxit till politisk hegemoni i hela världen.

Samtidigt byggde utvecklingen in och förstärkte ett antal motsägelser:

En sådan berör euron. Denna är bestående dysfunktionell, då EU inte är ett optimalt valutaområde och inte heller har en federal fiskal dimension. Resultatet är Eurokrisen.

En annan berör spänningen mellan humanistisk retorik och delstaters egenintresse, synligt i flyktingkrisen.

En tredje berör spänningen mellan snabb statsrättslig integration och demokratiska invändningar och nationalistiska reaktioner. Detta är Brexitkrisen.

En fjärde är frågan imperieambitionen och omvärldsreaktioner på denna. Det gäller EU:s militarisering. Konkret resultat är just nu Ukrainakrisen.

Ytterligare två latenta krisområden bör nämnas:

Dels gäller det frågan om korruption och brist på demokrati. Att bekämpa denna är alltid svårt i unioner med komplext styre och spänningar mellan delstatsintressen och unionsintressen, men blir än svårare om ett betydande antal delstater saknar demokratiska traditioner. Detta är den polska krisen som är under uppsegling nu.

En kommande kris som ihärdigt mörkats, är spänningen mellan sekulär statsbildning och starka religiösa krafter. Denna blir akut i händelse av ett eventuellt turkiskt inträde i unionen. Flera katolska stater har redan markerat ett absolut motstånd mot ett sådant. Detta är den religiösa/turkiska krisen (den kommer att bli akut längre fram – om EU består).

En kris brukar man säga, är både ett hot och en möjlighet. De här kriserna skulle kunna spränga unionen. Men de skulle också kunna användas som framgångsrika hävstänger för att fördjupa unionen och förstärka den på ett sätt som annars inte skulle vara möjligt.

I föreliggande skrift behandlas de här frågorna.

I ett bakgrundsavsnitt behandlas EU:s uppkomst och utveckling, mer sakligt än i okritiska studier skrivna innanför tidsandans gränser.

Därefter tillför vi några viktiga begreppsverktyg i ett något mer teoretiskt avsnitt, där viktiga särdrag hos EU och dess utveckling beskrivs analytiskt.

I ett tredje behandlar vi sedan EU:s aktuella situation och svårigheter. Dess kriser har kallats existentiella.

Vi tar upp de fyra mest akuta frågorna under egna avsnitt:

- Eurokrisen/Greklandskrisen
- Flyktingkrisen
- Ukrainakrisen och EU:s imperieambitioner/militarisering
- Brexitkrisen

Vi tar också med, för att ge lite konkretion, en:

- Rapport från Storföretagens Bryssel

Kommer de här kriserna att spräcka Unionen, eller fördjupa den – och i så fall hur? Det är vårt sista avsnitt:

- Mer eller mindre Union?

Bakgrund

Myten: fredsprojekt

Alla existerande och aspirerande stater har en "skapelsemyt" – dvs. en berättelse, sann eller falsk, om hur de kom till. Den europeiska unionens skapelsemyt är att den i allt väsentligt är ett fredsprojekt för att förhindra krig mellan Frankrike och Tyskland, som om en kollektiv tendens att starta krig på något sätt vore genetiskt ärvt.

Verkligheten: Uppkom i det kalla kriget (kol och stål)

I verkligheten ligger EU:s ursprung i krigsförberedelser – vid starten av det Kalla Kriget som följde på det Andra Världskriget och risken att detta utvecklades till ett "hett krig", en verklig militär konflikt mellan de två segerrika supermakterna, USA och Sovjet.

Dessa två hade varit allierade i kampen mot Tysk Nazism och Italiensk Fascism, men blev bittra rivaler när kriget slutade 1945. Europa var då delat mellan Öst och Väst. Och när rädslan för kommunismen, både den interna och den externa, växte i det krigshärjade Europa, blev det en amerikansk policy att pressa kontinentens tidigare imperiemakter mot en tätare ekonomisk och politisk integration med varandra, samtidigt som de pressades till att släppa sina kolonier. Amerikanska intressen kunde sedan gå in där.

Under 1947 antog den amerikanska kongressens två hus en resolution att *Kongressen förordar skapandet av ett Europas Förenade Stater*. Samma år villkorades amerikansk ekonomisk hjälp för att bygga upp Västeuropa – Marshallplanen – så att mottagarna skulle stödja ekonomisk och politisk integration. Under 1948 bildades så "American Committee on United Europe." Under många år kanaliserade denna organisation sedan CIA-pengar till Europarörelsen. Rörelsens nationella sektioner i respektive land blev den huvudsakliga NGO - propagandisten för en "ständigt tätare EU-integration", och har förblivit det till denna dag.

EDC föll.

Under 1949 ville USA ha med ett återupprustat Västtyskland i Nato när alliansen bildades. Detta skrämde upp Frankrike som ju varit ockuperat av tyskarna bara fem år tidigare.

Jean Monnet, som stödde USA, föreslog lösningen. Han och andra teknokrater hade pressat på för olika former av federalistisk överstatlighet i Europa sedan slutet av första världskriget. Dessa hindrade inte andra världskriget, men i den nya efterkrigssituationen och med ett USA som nu stödde Eurofederalism som ett bälverk mot kommunism i Europa, såg Monnet och hans kolleger sin möjlighet.

För att dämpa Frankrikes rädsla för en tysk upprustning, utarbetade Monnet Schumandeklarationen, uppkallad efter Frankrikes utrikesminister. I denna föreslogs att kol- och stålindustrierna i Frankrike, Tyskland och Benelux skulle ställas under en överstatlig "Hög Myndighet" som *det första steget mot en europeisk federation*. Detta ledde till fördraget om den Europeiska Kol- och Stålunionen 1951.

En federation är en stat, så det politiska målet att upprätta en Europeisk Stat eller kvasisuperstat under fransk-tysk hegemoni har funnits med sedan starten. I Ingressen till den tyska författningen från 1949, talas om Tyskland som *en jämlik partner i ett förenat Europa*. Så i stället för att den Europeiska integrationen var ett fredsprojekt, är sanningen att det första steget mot överstatlighet i Europa, Kol- och Stålunionen från 1951, förordades och stöddes av USA, för att underlätta en tysk återupprustning under det kalla krigets tidiga år, och att försona Frankrike med detta faktum.

EU firar 9 maj 1950, dagen för Schumandeklarationen, som "Europadagen" varje år. Jean Monnet blev sekreterare i den överstatliga Höga Myndighet som styrde Kol- och Stålunionen. Detta var föregångaren till dagens Brysselkommission.

Efter fördraget om en Kol- och Stålunion och mot bakgrund av Koreakriget producerade den franska regeringen – pressad av amerikanerna – en ambitiös plan för en Europeisk Försvarsgemenskap (EDC – European Defence Community). Som Monnet formulerade det i sina memoarer: *Nu måste federaliseringen av Europa bli vårt omedelbara mål. Armen, dess vapen och basproduktion, allt måste samtidigt placeras under ett gemen-*

samt styre. Vi kunde inte längre – som vi en gång planerat – vänta på att ett politiskt Europa skulle bli kulmen på en gradvis process, eftersom dess gemensamma försvar var otänkbart utan en gemensam politisk myndighet från starten.

Denna föreslagna Försvars Gemenskap skulle ha bestått av en Europaarmé, en Europeisk Försvarsminister, ett Ministerråd; en gemensam budget, gemensam vapenproduktion under den överordnade kontrollen av en Europeisk Politisk Gemenskap. Fördraget om att upprätta EDC ratificerades av den Tyska Förbundsdagen, men den orsakade en politisk storm, både till vänster och till höger i Frankrike, och den Franska Nationalförsamlingen förkastade förslaget, med knapp majoritet.

Och ersattes av EEC (och Monnetmetoden)...

Varnade av detta bakslag beslöt Euro-federalisterna att tona ner sitt slutmål om en politisk integration och i stället betona den ekonomiska integrationen som den tänkta vägen till välstånd. Från 1954 skulle "europa-bygget" presenteras för Europas folk som i allt väsentligt en fråga om ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Detta skulle göra politisk överstatlighet lättare att sälja till de olika nationella befolkningarna. Överstatlighet är kärnan i EU:s ideologi.

Tre år efter den havererade Europeiska Försvars Gemenskapen från 1954 kom 1957 års Romfördrag. Detta etablerade den Europeiska Ekonomiska Gemenskapen (EEC), vardagligen omnämnd som "Den Inre Marknaden". I Ingressen till Romfördraget slog de sex ursprungliga signaturstaterna – Frankrike, Tyskland, Italien, Belgien, Holland och Luxemburg – fast sin beslutsamhet *att lägga grunden till en ständigt tätare union bland Europas folk*. Det finns ingen juridisk eller politisk gräns för en evigt tätare union, så orden innebär ett åtagande om en obegränsad framtida integration.

Den Europeiska Ekonomiska Gemenskapen existerade sida vid sida med den ursprungliga Kol- och Stålunionen från 1951, liksom Atom Energi Gemenskapen (Euroatom), som upprättades 1957, samma år som Romfördraget. Euroatomfördraget samordnade energiproduktion och distribution mellan EU:s stater. Dessa tre överstatliga gemenskapers institutioner – Kol och Stål, Atomenergi och Ekonomi (EEC) slogs sedan samman genom Fusionsfördraget (1965). Namnet den Europeiska Gemenskapen (EG) användes därefter för att täcka alla tre, av vilka den Ekonomiska Gemenskapen (EEC) hade det bredaste uppdraget.

För att kulminera i EU..

Ett halvt århundrade gick, efter avvisandet av 1954 års Europeiska Försvars Gemenskap, innan en Europeisk Politisk Union och en fullskalig Eurofederalism återigen nämdes öppet. Detta hände 2004 när EG stater ledda av Tyskland och Frankrike, föreslog upprättandet av en Europeisk Union, baserad på en egen författning (konstitution), *Fördraget om att upprätta en Konstitution för Europa*, precis som den Amerikanska Unionen, USA, hade upprättats 1776. Efter en del problem med ratificeringen (folkomröstningsresultat), så ersatte en ny överstatlig Europeisk Union baserad på denna konstitution den tidigare Europeiska Gemenskapen, och kom legalt till världen genom Lissabonfördraget 2009.

EMU som ett svar på den tyska återföreningen.

Fyrtio år efter 1951 års Kol- och Stålunion och 1957 års Romfördrag som etablerade den Europeiska Ekonomiska Gemenskapen som följde, inträffade ett annat större skifte i Fransk–Tysk maktbalans.

Detta var den tyska återföreningen, en sidoeffekt av kollapsen i Sovjet 1991. Det ledde de här två länderna till att etablera EU:s Ekonomiskt Monetära Union (EMU) och dess valuta, euron. I eurofederala cirklar hade man i årtal eftersträvat en myntunion för att ge EU-blocket denna väsentliga komponent hos en fullvärdig stat. Västtysklands adsorption av Östtyskland och upprättandet av ett enat Tyskland skapade den politiska möjligheten. Ökningen av Tysklands territorium och befolkning som följd av återföreningen, skrämde Frankrike.

Men Frankrike hade kärnvapen, vilket Tyskland var förhindrat att ha, enligt sitt återföreningsfördrag. Dealen emellan dem, formulerad i 1992 års Maastrichtfördrag, var EU:s monetära Union för en Politisk Union eller, grovt formulerat, D-marken mot Eurobomben. Tyskland skulle ge upp sin nationella valuta, symbolen för dess ekonomiska framgångar efter kriget, och dela skötseln av en ny överstatlig valuta med Frankrike, medan Frankrike samtyckte till att arbeta tillsammans med Tyskland mot en överstatlig politisk union, med gemen-

sam utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, och med tiden en gemensam europeisk arme. Detta skulle ge Tyskland en central roll i skötseln av en potentiell EU-världsmakt, med ett finger så småningom på den Europeiska kärnvapenknappen. Frankrike, å sin sida hoppades att euron skulle ge det ett politiskt lås på Tyskland.

En Fransk-Tysk armébrigad med gemensamma officerare och ett gemensamt kommando upprättades samtidigt som en symbol och en prototyp för en framtida europeisk armé. Sedan dess har Belgien, Luxemburg och Spanien gått med i denna gemensamma ”Europakår”.

Det är svårt att föreställa sig att Tyskland inte skulle ha sett fördelarna man hade av att större delen av kontinenten använde en gemensam valuta, i praktiken under tysk kontroll, på grund av dess befolkningsstorlek och ekonomiska tyngd. Den tyske förbundskanslern Helmut Kohl, som drev igenom euron gentemot en motvillig tysk allmän opinion, medgav detta 1996: *Framtiden kommer att tillhöra tyskarna när vi byggt det Europeiska Huset. Under de kommande två åren kommer vi att göra den europeiska integrationen irreversibel. Detta är en verkligt stor strid, men värt det.*

Kohl:s uttalande påminner om en kommentar Charles de Gaulle fällde om Walter Hallstein, EEC-kommissionens första president: *På basis av upprepade möten med honom och av en uppmärksam observation av hans handlingar, så tror jag att om han på sitt eget sätt är en uppriktig Europé, så är det bara för att han först och främst är en ambitiös Tysk. För det Europa han skulle vilja se skulle innehålla en struktur inom vilket hans land återigen och utan kostnad skulle finna den respektabilitet och jämlika status som Hitlers vildsinthet och nederlag kom det att förlora; och sedan uppnå den överväldigande tyngd som skulle följa.*

Den tyska politiska efterkrigseliten såg ekonomisk framgång som vägen tillbaka till stormaktsstatus. Eurozonen ger Tyskland fria händer att eftersträva en merkantil strategi av exportdominans (”Tyskt världsmästerskap i export”) genom att åtnjuta en väsentligt lägre valutakurs med Euron än det kunde få på egen hand om det skulle använt (eller senare återgå) till D-marken. Detta är en följd av de inre obalanserna inom Eurozonen, genom vilka ett land som Tyskland med sina ständiga handelsöverskott, kan undvika en revalvering av valutans värde och därigenom åtnjuta en kraftig stimulans av den egna ekonomin, medan ett land som Italien, med ständiga handelsunderskott, inte kan uppnå en valutadevalvering och därigenom döms till förlorad konkurrensförmåga och ekonomisk stagnation.

Om Euron består – och det är osannolikt, åtminstone för alla dess nuvarande medlemmar – så kommer dess långsiktiga effekt sannolikt att vara densamma som den som inträffade i Italien efter dess enande på 1860-talet, med syd Italien släpande efter nord Italien; eller utvecklingen i Sydstaterna i USA, som släpade efter nordstaternas under decennierna efter det amerikanska inbördeskriget.

Analys

Folk - stater - nationer - nationalstater

Ordet samhälle kommer av "hålla samman". Detta är en nödvändig sak för människor. Vi klarar oss inte ensamma. Nyckel frågan är "hur". Hur skall vi besluta? Hur skall vi dela? Hur skall vi leva? Vilka är "vi"? Historiskt har svaret på de här frågorna utgått från svaret på den sista, den dimensionerande: Vi skall leva tillsammans som ett folk.

Men vad är ett folk/en nation? Historiskt har detta ofta varit otydligt och omstritt. Rent praktiskt brukar man säga att en Nation är en "upplevd gemenskap". Det handlar då ofta om gemensamt språk, religion, kultur och historia som binder samman människor.

Om definitionen av begreppet nation är oklart och amorft, så är definitionen av en stat desto tydligare. En stat:

- Är ett maktsystem.
- Har kontroll över ett (tydligt avgränsat) territorium.
- Har kontroll över dess befolkning.
- Erkänns av andra stater.

Det här systemet ersatte det medeltida feodala, successivt under 1600- och 1700-talen, efter det tidigare systemets katastrofala misslyckande under 30-åriga kriget.

Allt detta var gott och väl under de enväldiga kungarnas tid. Men när demokrati och folksuveränitet blev alltmer relevanta under 1800-talet (i Europa) och 1900-talet (världen, avkoloniseringen) blev spänningen mellan stat och nation alltmer politiskt inflammerad.

Förenklat uttryckt fanns tre varianter:

- Enande

Nationalismen fungerade enande där mindre stater delade en gemensam nationell identitet, som i Italien eller i Tyskland.

- Söndrande

Nationalismen fungerade söndrande där större stater innehöll flera olika nationella identiteter, som i Ryssland, Österrike-Ungern eller det Osmanska riket. Eller EU i dag.

- Förstärkande

Stater där den statsrättsliga och den (upplevda) nationella avgränsningen sammanföll var gynnade. De kunde omedelbart inleda den industriella moderniseringen och/eller gå snabbt fram. Som i Sverige. De var redan intakta nationalstater.

Maktbegreppet

Makt kan definieras som förmågan att styra ett samhälles utveckling i den riktning man önskar.

Sådan offentlig makt existerar i fem olika dimensioner:

- Politisk makt

Lagstiftningsmakten. Denna bygger på (den avtalade)rätten att föreskriva tvingande regler som alla måste följa. Former och gränser för denna makt bestäms i grundlagen.

- Ekonomisk makt.

Detta är i offentliga sammanhang rätten att beskatta, rätten att besluta om skatter och budget. (när Ludvig XIV yttrade sitt berömda *staten, det är jag*, var det statsbudgeten han syftade på.)

- Den yttre våldsmakten

Möjligheten för en politisk enhet/stat att överleva som maktsystem i en anarkistisk värld (utan världspolis) bygger på förmågan att freda/häva sig gentemot andra aktörer, ibland (historiskt sett ofta) med våld. Därav krigsmakter.

- Den inre våldsmakten.

Under feodalismen och de enväldiga kungarnas tid gjordes föga skillnad på yttre och inre våldsmakt, men i takt med att upplysningen och humanismen fick fäste skildes de åt och en grimma lades på den inre våldsmaktens rätt till "urskillningslöst våld". ("Rule of Law") Likafullt måste vi lyda lagarna – annars följer polis, domstol, fängelse. Stålhanden må vara dold av en handske – men den finns där.

- Makten över tanken

Detta är både den starkaste och den mest subtila maktformen. Den utvecklas, växer, förändras också mer långsiktigt. Kulturmönster, religiösa övertygelser, nationella identiteter och politiska ideologier hör hit. Den är också (oftast) mer kollektiv: många människor behövs för att något nytt (avlänkande) skall ske. Längre var Kyrkan förmedlare. Under 1800-talet övertogs den rollen av Folkskolan. Och i våra dagar är det Media som dominerar.

Statsformer

Det finns lite förenklat tre olika sätt att organisera stater och samarbetet dem emellan:

- Enhetsstater.

En enhetsstat har bara en laggivande nivå. Norge är ett exempel i dag. Stortinget lagstiftar suveränt och det finns ingen överstatlig enhet. Detta gör maktens centrum tydligt, nära och åtkomligt för medborgarna.

- Statsförbund

Här handlar det om ett frivilligt, jämlikt, mellanstatligt samarbete mellan fortfarande suveräna stater. Varje medlem behåller full lagstiftningssoveränitet. Nordiska Rådet är ett exempel. Detta är en (ofta instabil) statsrättslig mellanform.

- Förbundsstater

I en förbundsstat har en ny lagstiftningsnivå upprättats ovanför de ingående staterna. Formerna för maktutövningen i en förbundsstat (Union) regleras i en Konstitution. Denna är bindande för alla ingående (del-) stater. En överstatlig författningsdomstol upprättas och ges ensamrätt på att tolka författningens innebörd. Överstatliga lagar har företräde och direktverkan i hela Unionen.

EU är en förbundsstat – ett överstatligt maktsystem.

EU har också under hela sin historia konsekvent, ihärdigt och framgångsrikt federaliserat samtliga fem makt-dimensioner. (Se figur. 1 för en principskiss på nästa sida)

EU:s utveckling i allmänna makttermer.

Hindren på vägen

Historiskt har vägen mot ett överstatligt Europas Förenta Stater mött starka motståndskraft. Först fanns ett starkt etablerat maktsystem, statssystemet som det vuxit fram sedan 1600-talet. Sedan fanns det etablerade nationella identiteter i de europeiska staterna. Sådana utvecklas och förändras blott långsamt. Ytterligare var existerande språk en strukturerande komponent av stor kraft. Vidare var ekonomin – näringsliv och försörjning – lokal eller möjligen nationell. Slutligen – vid slutet av andra världskriget – fanns starka antipatier i Europa mellan olika folk.

Monnetmetoden

Om hindren var många och varierade för en europeisk federal statsbildning, måste lösningen också bli varierad, internt konsistent, komplex och långsiktig. Den kallas Monnetmetoden och består av (minst) tio internt relaterade strategier:

FEDERALISERINGEN AV DEN OFFENTLIGA MAKTEN

Politisk Makt

Lissabonfördraget ("konstitutionen")
Europeiska partigrupper
Maasstricht
ECJ: EU-lagar har företräde
Kommissionen initierar lagar
Höga Myndigheten

Ekonomisk Makt

Federal kontroll över skatt och budget
Gemensam finanspolitik
Gemensam penningpolitik
"4 friheter"
Inre Marknaden
Kol o. Stål

EU

Flagga, hymn

Europadag

Mynt, krigsmakt

"Europeisk Identitet"/
Medborgarskap

Europapartier/ -medier

Europol

Eurojust

Schengen

ECJ

"Lagharmonisering"/
EU-rättigheter

WEU

Skulle kunna

GUSP

Skall

"Solidaritetsklausulen"

Makten över tanken

Inre våldsmakten

Yttre våldsmakten

Figur 1

- Utnyttja de *små stegens tyranni*. Skruvens vridning. Gå långsamt fram, ett litet obetydligt steg i taget (för litet att bråka om.)
- Iakttag *största möjliga tystnad*. Gräv ner förändringarna i oläsbar fördragstext. Fatta beslut utanför varje nations politiska agenda/debattforum/offentliga rum.
- Upprätta *en smal, sektorsbegränsad överstatlighet*. Den överstatligheten upplevs som begränsad eller till och med värdefull ("kol och stålunionen har räddat freden..."). Denna ges inre suveränitet och kan därför inte pressas tillbaka. Tvärtom gör maktpolitiskt egenintresse denna pådrivande.
- Resultatet blir att systemet fungerar som *hullingarna på en harpun* – det kan inte backas (till dags dato har EU aldrig backat. Det har stått still ibland, utmanat av formidabla nationella politiker (de Gaulle, Thatcher), men aldrig backat. Beslutsformerna gör det nästintill omöjligt.)

- Upprätta en högre karriärstege (makt och förmåner) för den politiska eliten, om de deltar, levererar (mer suveränitetsöverförande från sina länder). Skapa *en högsta kast*.
- *Låt EU:s största ekonomier vara pådrivande*. Makten gör dem då intresserade av rollen, deras storlek ger federalismen starkt stöd (Tyskland, Frankrike)
- Utnyttja att ett steg drar med sig fler steg, likt *länkarna i en kedja*: Kol och stål behöver en inre marknad. Denna behöver en valuta. En sådan fordrar en federal penningpolitik. Och den kräver en federal finanspolitik. Så blir (efter 50 -100 år) den ekonomiska makten helt federal.
- Utnyttja *externa allierade aktörer*. Så var USA en stark anhängare till Europas federalisering under hela tiden. En annan var de europeiska och internationella storföretagen. De hade en bred och förstående väg till sina intressen hos kommissionen. Också moderna mediakonglomerat har visat sig vara lakejartat lyhörda för maktens viskningar
- *Spela över hela klaviaturen*. Vilken strategi som skall användas, när och var beror på situationen. Spela ut motståndare mot varandra. Mobilisera EU brett när det behövs.
- *Varje kris är en möjlighet*. Svårigheter kan tolkas. Rätt tolkade (av federalister) bevisar de att unionen inte gått tillräckligt långt. Så bevisar eurokrisen att det behövs en federal finanspolitik – vad annars? Och Ukrainakrisen bevisar att det är bråttom med ett ”Europiskt Försvar” – vad annars?

Maktpolitiska särdrag:

Centrum – periferi

Under hundratals år gynnade existerande kommunikationsteknik kraftigt periferin vid havet. Sjöfart var den billigaste, och ofta den enda praktiska transportmetoden för större volymer eller avstånd. Detta speglades i den maktpolitiska utvecklingen i Europa. Medan kustområdena under den tidigmoderna tiden växte ut till starka stater, förblev centrum splittrat på många små furstendömen, och politiskt, ekonomiskt och militärt svagt.

Denna situation ändrades inte förrän den industriella revolutionen och järnvägar – som sänkte ton-km kostnaden med över 90% - kom på 1800-talet. Då – och därför – föddes Tyskland.

Denna centrala erfarenhet styr alltså Tysklands agerande; men spänningen mellan Centrum och Periferi är generell: Centrums väg till global makt är via EU

Axeln Berlin – Paris

År 1963 slöt Frankrike och Tyskland Élysée-fördraget. Detta upprättade reguljära möten mellan den franske presidenten och den tyske förbundskanslern och deras respektive utrikesministrar, likaväl som månatliga möten mellan högre tjänstemän från vardera sidan och inbäddandet av statstjänstemän från vardera landet i regeringskansliet hos det andra under längre tid.

Även om detta var – och är – ett bilateralt avtal utanför och oberoende av vad som nu är den Europeiska Unionen, så underbygger det fransk-tyskt samarbete vad det gäller att utöva dominerande makt över EU. Den största förändringen sedan 1963 är att Tyskland har ersatt Frankrike som den politiskt och ekonomiskt starkare av de två.

Det sägs ofta att Frankrike och Tyskland har ett gemensamt intresse av att tillsammans driva på EU-projektet. Eller som den franske Presidenten Charles De Gaulle en gång anmärkte: *Europa är Frankrike och Tyskland. Resten är bara garneringen.*

Den konventionella visdomen är att om Frankrike och Tyskland håller ihop kan de trycka vilken politik de vill genom Bryssels institutioner, medan de tillsammans är starka nog för att hindra vilken annan grupp länder som helst från att anta förslag de inte gillar.

Axeln EU – USA

Amerikanskt stöd för den tyska återföreningen villkorades till att ett återförenat Tyskland skulle förbli medlem i NATO, trots att NATO:s motpart, kommunistblockets Warszawapakten hade försvunnit med Sovjets upplösning och det kalla krigets slut. Amerikas involvering i Europas affärer fortsatte alltså via NATO, liksom

dess stöd för en fortsatt EU integration. USA flyttade fram NATO baser in i tidigare Warszawapaktsländer. EU propagandister kallar sin nya politiska enhet för ”Europa”, trots att sådana urgamla europeiska länder som Ryssland, Schweiz, Norge och Island finns utanför. Tillsammans är det ungefär halva Europas yta.

Europas regioner

Skillnaden mellan Grekland och Persien för över 2000 år sedan var att Persien var ett starkt centraliserat imperium, medan Grekland bestod av otaliga små stadsstater. Det var mångformigt. Medan Persien hade en väg mot framtiden, sökte sig grekerna fram utefter otaliga. En del var blindspår, några förändrade världshistorien. Mångfalden blev avgörande. På samma sätt har Europas kulturella och politiska mångfald visat sig vara av stort värde för dess utveckling mot modernitet (och global dominans).

Europa består av otaliga regioner, och kan uppfattas olika; men lite förenklat kan vi tala om fyra huvudregioner:

Det går en gräns mellan den södra halvan, dit romarriket nådde – och där imperietraditionen var stark och levande; och den norra halvan.

Den södra halvan delades sedan i en västlig del (nu katolsk) där Västrom föll; och en östlig del (nu ortodox) där Östrom (Bysans) bestod i ytterligare tusen år. Den norra halvan delas i en östlig del (nu ortodox), starkt påverkad av mongolinvasioner; och en västlig del (huvudsakligen protestantisk) som förskonades.

Den centrala slutsatsen är att Europa varit – och är – mångformigt; och att detta fortfarande är starkt och levande, och att det historiskt varit Europas största tillgång.

EU är naturligtvis det mest ambitiösa och konsekventa försöket att ersätta mångfalden med en politisk, juridisk, institutionell, och (i förlängningen) kulturell monokultur.

Den imperatoriska dimensionen

Den politiska realisten och Tysklands förbundskansler under 1800-talet, Otto von Bismarck anmärkte en gång: *Jag har alltid funnit ordet 'Europa' på läpparna hos sådana stater som önskade något från andra som de inte vågade kräva i sitt eget namn.*

Den eurofederalistiska retoriken, talet om “det europeiska idealet”, kraven från EU-projektet, den antagna “nödvändigheten” av Europas enande och liknande, är i grund och botten en politisk maskering av de berörda staternas nationella intressen, som de uppfattas av sina politiska och ekonomiska eliter.

Den norske sociologen Johan Galtung beskrev kärnfullt den politiska kraften bakom EU-integrationen: *En formel för att förstå den Europeiska integrationen är denna: tag fem havererade imperier – Tyskland, Frankrike, Italien, Holland och Belgien – lägg till ett sjätte senare, Storbritannien, och försök att skapa ett stort nykolonialt imperium av alltihop.*

De ursprungliga medlemmarna av EEC, med undantag av Luxemburg, hade alla varit imperiestater, i vissa fall i århundraden, och med kolonier i många världsdelar. De var alla besegrade, härjade och ockuperade under andra världskriget. Efter 1945 fann de sig i en värld dominerad av de två militära supermakterna, USA och USSR. Deras regerande eliter, som var vana att tänka i imperatoriska termer, sa i praktiken till sig själva: Om vi inte kan vara stormakter i världen på egen hand längre, låt oss då försöka att bli en stormakt tillsammans.

Jean Monnet formulerade detta EU-federalistiska perspektiv i sina memoarer: *Våra länder har blivit för små för dagens värld, för skalan hos amerikansk och rysk teknologi i dag, eller Kina och Indien i morgon. Förenandet av Europas folk i ett Europas förentastater är vägen till att höja levnadssandarden och bevara freden.*

Aktuell situation

Motsägelser, kris och växande motstånd.

För bara tio år sedan kunde EU beskrivas som en oavbruten räckta av framgångar. Ingenting tycktes kunna hejda utvecklingen.

EU var större geografiskt, mer omfattande funktionellt och ojämförligt mer konsekvent överstatligt än någonsin tidigare. Likt hullingarna på en harpun tycktes utvecklingen bara kunna gå i en enda riktning. Då gick man på grund.

Eurokrisen

Efter att Grekland 1 maj 2010 fått sitt första nödlån från Trojkan (IMF, ECB och EU-kommissionen) tvingades, natten mellan den 8 och 9 maj 2010, EU:s stats- och regeringschefer, anförda av Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrike president Nicholas Sarkozy, konstatera det uppenbara - en valutaunion utan en enhetlig finanspolitik och med stora inbyggda olikheter mellan länderna hamnar i problem vid ekonomiska nedgångar. Men istället för att upplösa valutaunionen blev krisen i Grekland startpunkten för ännu fler finanspolitiska åtgärder och regler för att till vilket pris som helst rädda euron.

EU-kommissionens dåvarande ordförande, José Manuel Barroso, sade under en pressträff den 12 maj 2010: *”Låt oss vara tydliga. Man kan inte ha en valutaunion utan en ekonomisk union. Medlemsstaterna bör ha mod att säga om de vill ha en ekonomisk union eller inte. Och om de inte gör det, är det bättre att glömma valutaunionen.”*

I en intervju i juni 2011 bekräftade José Manuel Barroso ännu en gång EU:s utveckling: *”Det här är en tyst revolution med en förstärkt ekonomisk styrning i små steg. Jag hoppas att medlemsländerna har förstått vad de har gått med på.”* [Lag & Avtal 4/2011]. Senare under hösten 2011 hävdade han i ett uppmärksammat tal inför EU-parlamentet att *”vi står inför den största utmaning unionen någonsin sett”*.

Redan innan Greklands krisen bröt ut akut hade EU:s ledare genom en mängd beslut stärkt den finanspolitiska styrningen inom unionen i allmänhet och valutaunionen i synnerhet:

För det första, de så kallade konvergenskriterierna i Maastrichtfördraget [idag Lissabonfördraget] i artikel 2, slås det fast att låg inflation är det övergripande målet för all ekonomisk politik inom EU. Och i ett till fördraget fogat protokoll fastställs ramarna - konvergenskraven - för den ekonomiska politiken:

- Budgetunderskottet får inte överstiga 3 procent av BNP.
- Den samlade offentliga skulden får inte vara större än 60 procent av BNP.
- Inflationen den senaste tolv månadersperioden får inte överstiga snittet för de tre länder som har lägst inflation med mer än 1,5 procent.
- Räntan får inte vara högre än 2 procent över snittet i de tre länder med den lägsta räntan under den senaste tolv månadersperioden.
- Landets valuta får inte ha devalverats de senaste två åren före inträdet i valutaunionen och den får inte ha varierat med mer än 2,25 procent.

För det andra Stabilitetspakten från 1997 som permanentar de finanspolitiska konvergenskraven, dvs. att budgetunderskottet får inte överstiga 3 procent av BNP och att den samlade offentliga skulden får inte vara större än 60 procent av BNP.

På grundval av stabilitetspakten ska EU-länderna utarbeta stabilitetsprogram [euroländerna] eller konvergensprogram [övriga EU-länder], årligen och för tre år framåt. Dessa program ska granskas av EU-kommissionen som föreslår åtgärder till Ekofinrådet [EU:s finansministrar] som beslutar om åtgärder om stabilitets- och konvergensprogrammen anses otillräckliga.

För det tredje utfärdar Ekofinrådet, på grundval av Lissabonfördragets artikel 121.2, övergripande riktlinjer för den ekonomiska politik medlemsländerna ska föra det kommande året [Broad Economic Policy Guide-

lines]. De diskuteras av stats- och regeringscheferna, beslutas formellt av finansministrarna och revideras årligen - inför de nationella budgetprocesserna på hösten. Första gången dessa ekonomiska riktlinjer formulerades var i december 1993. Därefter varje år i juli månad. Riktlinjerna beslutas med kvalificerad majoritet.

Den europeiska planeringsterminen

Som en direkt följd av Greklandskrisen kom EU-ledarna överens om den europeiska planeringsterminen i juni 2010. Den är en granskningscykel av medlemsstaternas finans- och strukturpolitik som syftar till att "den europeiska dimensionen i ett tidigare skede än förut ska komma in i den nationella ekonomiska politiken" (Ds 2011:25). Den ger EU-kommissionen rätt att förhandsgranska alla nationella budgetar och omfattar alla länder oavsett om de är med i euron eller ej.

EU-terminen ålägger regeringarna att skicka sitt utkast till budget – innan siffrorna visats för det egna parlamentet eller någon annan – till EU-kommissionen, vars ekonomer "utvärderar" det och utfärdar "rekommendationer" till ändringar. Reglerna innehåller inga sanktioner för de länder som inte lyder rekommendationerna, men kommissionens informationsmaterial nämner "gruppsyck" och "marknadstryck" som skäl att följa dem.

Enligt beslut från Europeiska rådet ska prioritet ges åt att "sanera budgetarna" och genomföra "arbetsmarknadsreformer" och "tillväxtfrämjande strukturreformer". Det handlar till exempel om att "göra arbete mer attraktivt" och "hjälpa arbetslösa att återgå i arbete", och att "balansera trygghet och flexibilitet" och "reformera pensionssystemen". Med andra ord; avregleringar av arbetsmarknaden och försämrade villkor för arbetslösa och pensionärer.

"Alla medlemsstater kommer att omvandla dessa prioriteringar till konkreta åtgärder, som ska ingå i deras stabilitets- eller konvergensprogram och nationella reformprogram. På denna grundval kommer kommissionen att lägga fram sina förslag till landsspecifika utlåtanden och rekommendationer, så att de kan antas i god tid före Europeiska rådet i juni", slog EU:s stats- och regeringschefer vid toppmötet i mars 2010.

I den första EU-terminutvärderingen uppmanades exempelvis Frankrike att "utreda pensionssystemets hållbarhet", Italien att försvaga anställningsskyddet, och Belgien att ta bort indexeringen av löner med inflationen. Spanien uppmanades att överge branschavtal för förhandlingar på företagsnivå, upphöra med automatisk förlängning av kollektivavtal och leverera ökad löneflexibilitet.

Stimulans av efterfrågan och tillväxt

När det kommer till åtgärder för att öka efterfrågan och tillväxten i EU är det inte mycket som har hänt under senare år. Eftersom den rådande synen på EU-nivå är att stabilitet är en förutsättning för tillväxt, har politiken istället främst riktat in sig mot åtstramning för att stabilisera ekonomin.

2010 antogs strategin Europa 2020, en plan som innehåller mål för hur EU ska främja mer tillväxt fram till år 2020. Strategin, som följer på Lissabonstrategin (2000-2010), går ut på att få en "smart och hållbar tillväxt för alla." Den innehåller siffrsatta mål inom fem olika områden: sysselsättning, innovation, utbildning, social sammanhållning samt energi och klimat. Varje medlemsstat har egna nationella målsättningar inom varje område och genomsnittet för alla EU-länder ska motsvara de mål som är fastställda i strategin.

På det arbetsmarknadspolitiska området är den europeiska sysselsättningsstrategin av särskild betydelse. Strategin innehåller övergripande mål som ska uppfyllas till år 2020, bland annat att 75 procent av 20- till 64-åringarna ska vara sysselsatta och att antalet fattiga medborgare ska ha minskat med minst 20 miljoner. För att uppnå målen drar EU-kommissionen och medlemsländerna upp gemensamma sysselsättningsriktlinjer, som antas av rådet och följs upp inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Dessa riktlinjer utgör tillsammans med de ekonomiska riktlinjerna Europa 2020-strategins integrerade riktlinjer. I de nationella reformprogrammen presenterar EU-länderna vad de gör för att nå upp till EU:s tillväxtmål. Europa 2020-strategin är beroende av att medlemsstaterna själva genomför nödvändiga reformer och står för den största delen av kapitalet som krävs för att uppnå målen. Detta kan vara en utmaning om landet befinner sig i en ekonomiskt ansträngd situation. För länderna i euroområdet har dessutom ett av verktygen för tillväxt, devalvering, försvunnit i och med införandet av euron.

Finanspakten

Istället för efterfrågestimulans skärpte EU-ledarna åtstramningspolitiken med den så kallade ”Finanspakten” [Merkozypakten]. Den antogs i mars 2012 efter krav från Tyskland och Frankrike och är ett mellanstatligt avtal för euroländerna som ska godkännas av de deltagande länderna. Den innebär att de finanspolitiska tömmarna dras åt för euroländer, bland annat skärps budgetunderskottkravet till 0,5 procent av BNP. Euroländerna blir också skyldiga att skriva in kravet på budgetbalans i sin lagstiftning, helst av konstitutionell karaktär. Övriga EU-länder bjöds in till euroländernas åtstramningspakt, vilka samtliga EU-länder gjort förutom Storbritannien och Tjeckien.

Pakten, som tituleras ”Fördrag om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen”, innebär en finanspolitisk tvångströja och är en seger för den tyska ”stabilitetspolitiken”. Den har kunnat komma till stånd eftersom Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrikes dåvarande president Nicolas Sarkozy blivit så samspelade att de till och med hade börjat kallas Merkozy.

Konkret innebär finanspakten fem saker:

- För det första; ett lands budgetunderskott – det så kallade strukturella budgetunderskottet – får inte överstiga 0,5 procent av BNP. EU-kommissionen ska kontrollera euroländernas budgetar så att de följer reglerna och underkänna budgetar om de har för stora underskott. Om det strukturella underskottet [ett underskott som inte beror på konjunkturen] i medlemsländerna statsbudgetar överstiger 0,5 procent av BNP kan de dömas till böter på upp till 1 procent av BNP. Böterna ska gå till den permanenta krisfonden ESM.
- För det andra; en ”korrigeringsmekanism” ska införas i ländernas lag som automatiskt åtgärdar för stora underskott. Eller som det står i fördragstexten: ”En automatisk mekanism för vidtagande av korrigerande åtgärder”. I fördragstexten konstateras det att euroländernas förmåga att ”tvinga en medlemsstat att minska det eventuella underskott som konstateras” med finanspakten ”stärks påtagligt”.
- För det tredje; statsskulden får vara högst 60 procent av BNP. I fördragstexten erinrar man om ”skyldigheten för de fördragsslutande parterna vars skuldsättning i offentliga sektorn överstiger referensvärdet på 60 % att minska den överstigande delen med en genomsnittlig takt på en tjugondel per år som riktmärke”.
- För det fjärde; euroländerna blir skyldiga att skriva in kravet på budgetbalans i sin lagstiftning, helst av ”konstitutionell karaktär”. Om länderna inte lagfäster budgetkraven kan de hamna inför EU-domstolen och dömas till böter på upp till 0,1 procent av BNP. Böterna ska gå till den permanenta krisfonden ESM. [För att ett euroland ska kunna få stöd ur ESM i framtiden måste det ha förbundit sig finanspaktens regler.]
- För det femte; finanspakten innebär att man inrättar en ny institution, Eurotoppmötet, med en särskild ordförande. Eurotoppmöten ska hållas minst två gånger om året. ”Eurotoppmötets ordförande ska ansvara för förberedelserna inför och kontinuiteten i eurotoppmötena, i nära samarbete med Europeiska kommissionens ordförande. Eurogruppen [dvs. Euroländernas finansministrar, min anmärkning] ska vara det organ som ska ha i uppgift att förbereda och följa upp eurotoppmötena och dess ordförande kan inbjudas att delta i sådana möten för detta ändamål”, slås det fast i artikel 12.4.

Finanspolitisk tvångströja

Euroländernas finanspakt innebär en finanspolitisk tvångströja [åtstramningspakt eller nedskärningspakt, om man så vill]. Faktiskt är det bara Sverige, Finland och Luxemburg som uppfyller budgetrestriktionerna i finanspakten, enligt Bo Sandemann Rasmussen, som är professor i ekonomi vid danska Århus Universitet.

De länder som ansluter sig till finanspakten [de fördragsslutande parterna] ska ”betrakta sin ekonomiska politik som en fråga av gemensamt intresse” i syfte att ”utveckla en allt närmare samordning av den ekonomiska politiken i euroområdet”. De ska ”avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål inom ramen för den ekonomiska unionen”.

Euroländernas finanspakt innebär nya åtstramningar som kommer att slå mot jobb, social trygghet och tillväxt eftersom efterfrågan stryps. Vilket kommer att få negativa effekter för Sverige eftersom fem av Sveriges största exportmarknader, däribland Tyskland, ingår i eurozonen.

Europafacket, där LO, TCO och Saco ingår, menar att finanspakten kommer att framtvunga ännu större budgetåtstramningar i Europa och kommer att hålla tillbaka en återhämtning av sysselsättningen. ”Genom att anta det här fördraget har EU-toppmötet ställt sig bakom en felaktig strategi”, säger Europafackets generalsekreterare Bernadette Ségol. ”Istället för att fokusera på en plan för återhämtning av sysselsättning och åtgärder för finansiell solidaritet har EU bestämt sig för att fortsätta vägen mot en permanent automatisk åtstramning. Det är en nederlagstrategi, därför att beslutet skär av varje möjlighet till ekonomisk återhämtning och kommer att underblåsa sociala oroligheter. Rådet slutsatser vidhåller behovet av tillväxt för att skapa sysselsättning; det är en bra sak, men resurserna och politiken till stöd för detta mål backas dessvärre inte upp av några precisa förpliktelser. Budgetåtstramningar kommer att strimla sönder effektiviteten i de uttalade målen för tillväxt”, säger Bernadette Ségol.

Det enda Sverige tjänar på finanspakten är att Stefan Löfven får sitta med som åhörare på ett av Eurotoppmötena per år. Samtidigt är det så att alla EU:s medlemsländer [även Storbritannien och Tjeckien som säger nej till finanspakten] ska bli informerade om vad som beslutas på Eurotoppmötena. I artikel 12.6 slås det fast att ”Eurotoppmötets ordförande ska löpande och ingående informera de fördragsslutande parter som inte har euron som valuta och de andra medlemsstaterna i Europeiska unionen om förberedelser inför och resultaten av eurotoppmötena”.

Nyliberal ekonomisk politik

Det är uppenbart att vad åtstramningspolitiken egentligen handlar om är den chockdoktrin som den kanadensiska författaren Naomi Klein har skrivit om, dvs att en kris ger en möjlighet att driva igenom den politik som man aldrig annars kunnat genomföra. ”Kriser kan man inte tycka om, men de erbjuder många gånger en möjlighet att komma framåt.” Så resonerar Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble [Dagens Nyheter 29 mars 2012].

Eurokrisen är ett verktyg för att påbjuda en ekonomisk-politisk ideologi som saknar legitimitet. Det är just därför det är den politiska högern, Moderaterna och Folkpartiet Nyliberalerna, och arbetsgivarnas kamporganisationer SAF och Industriförbundet, numera fusionerade till Svenskt Näringsliv, som varit mest pådrivande för en svensk anslutning till EU och därefter EMU.

Det borgerliga systemskifte som de senaste decennierna rullat fram över Sverige är en oundviklig konsekvens av medlemskapet i EU [inklusive EMU:s första och andra steg]. För det första innebär EU-anslutningen en maktförskjutning inom det svenska samhället. Marknaden ökar sitt inflytande över fördelning och utveckling, och den politiska - eller demokratiska - styrningen minskar i motsvarande grad. För det andra underlättar och påskyndar EU-medlemskapet välfärdsavrustningen och den allmänna nyliberaliseringen av det svenska samhället. I euroområdet kan man byta regering, men aldrig politikens innehåll eftersom den är grundlagsfäst [Lissabonfördraget]. Demokratin i medlemsstaterna blir utan mening. Något som öppnar för politikerförakt [egentligen politikernas förakt för väljarna] och högerpopulism.

Den europeiska unionen i allmänhet och den ekonomiska och monetära unionen i synnerhet, bygger på en nyliberal ekonomisk politik. Den av Tyskland och Frankrike beslutade finanspakten bekräftar enbart denna konklusion.

Mario Draghi, chefen för den Europeiska centralbanken [ECB], dödförklarar den europeiska välfärdsmodellen. I en intervju i Wall Street Journal [23 februari 2012] konstaterar han kort och gott att Europa ”inte längre har råd med generella välfärdssystem”. Modellen har redan havererat anser Draghi. Han förutser bistra tider för regeringarna som tvingas balansera fortsatt åtstramning med ”strukturella reformer” [läs avregleringar och privatiseringar]. Draghi ser den grekiska krisen som ett förebud om den nya tidens villkor med krav på besparingar och liberalisering.

Den hemliga Frankfurtgruppen

Redan år 2000 förklarade storföretagslobbyorganisationen ”European Roundtable of Industrialists” dåvarande ordförande Daniel Jansson att ”en rigid nationalstat håller på att brytas ned. En dubbel revolution är på väg: å ena sidan reducerar vi statens och den offentliga sektorns makt i allmänhet, genom privatisering och avreglering, å andra sidan överför vi många av nationalstatens befogenheter till en mer modern och internationellt sinnad struktur på europeisk nivå.”

Den mäktigaste aktören i den av baron Jenson efterlysta ”europiska strukturen” är den så kallade Frankfurtrundan. I denna informella grupp möts Tysklands förbundskansler Angela Merkel, Frankrikes president Nicholas Sarkozy, IMF-chefen Christine Lagarde, Eurogruppens ordförande Jean-Claude Juncker, EU:s rådsresident Herman van Rompuy, EU-kommissionens ordförande José Manuel Barroso och ECB-chefen Mario Draghi. Frankfurtrundan har förmöten innan de vanliga EU- och Eurotoppmötena, och det var Frankfurtrundan som drog undan mattan för Greklands premiärminister Giorgos Papandreu och Italiens premiärminister Silvio Berlusconi, och ersatte dem med Goldman Sachs medarbetarna EU-teknokraterna Loukas Papademos och Mario Monti.

Finanspakten ger de europeiska stormakterna – Tyskland och Frankrike – större möjligheter att driva igenom sin vilja. I förlängningen öppnar den pågående avdemokratiseringen för att EU [läs Berlin och Paris] helt tar över den ekonomiska politiken, inklusive finanspolitiken.

Samtidigt är finanspolitiken [skatter och budget] ett av demokratins viktigaste redskap för att styra samhällsutvecklingen. Om man flyttar makten över den till EU så flyttas också avgörande politisk makt över frågor som välfärd och sysselsättning. Makten flyttas från öppna folkvalda parlament till EU:s slutna institutioner och informella maktgrupperingar som Merkozy och Frankfurtgruppen där bristen på demokrati och folkligt inflytande är en del av systemet.

Flyktingkrisen

EU och flyktingpolitiken

Nu hotas EU i sina grundvalar då Europa sätts på prov genom stora flyktingströmmar från länder i Afrika och Asien. De regelverk som EU byggt upp – Schengenavtalet och Dublinförordningen – krackelerar då medlemsstaterna inte följer de regler man tidigare varit överens om. Dessutom visar det sig att vissa länder inte heller delar EU:s grundvärderingar, dvs gemenskap och solidaritet. Hela situationen hotar att splittra unionen.

Den inre marknaden är kärnan i Europeiska unionen och bygger på fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital. EU:s inre marknad omfattar medlemsländerna samt EES-länderna Norge, Island och Liechtenstein. Den fria rörligheten är symbolen för europeisk gemenskap och ska inte hindras av tullar, avgifter, diskriminering eller nationella krav mellan de 31 staterna. Den fria rörligheten kombineras med starkare kontroll av den yttre gränsen.

Schengenavtalet

År 1985 i Schengen i Luxemburg träffades representanter för Belgien, Frankrike, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland och kom överens om att gradvis slopa de hinder, som begränsar den fria rörligheten för personer mellan dessa länder. Avtalet bär sitt namn efter staden, där det undertecknades.

Även om Schengenavtalet undertecknades redan 1985, dröjde det tio år innan det trädde i kraft. Då omfattade Schengen zonen förutom de ursprungliga fem länderna även Spanien och Portugal. Genom Amsterdamfördraget, som trädde i kraft 1999, införlivades bestämmelserna med EU:s regelverk och de utgör numera en integrerad del av unionsrätten. Varje ny medlemsstat i EU måste anta dem.

I september 1995 började de nordiska länderna förhandla om att ansluta sig till Schengenområdet. Danmark har sedan 1992 ett undantag från att delta i unionens rättsliga samarbeten som exempelvis migration, organiserad brottslighet och civilrätt och deltar inte fullt ut i Schengensamarbetet.

Av de återstående EU-medlemmarna är Cypern, Rumänien, Bulgarien och Kroatien förpliktade att följa Schengenregelverket. Fullvärdiga medlemmar har de inte kunnat bli. I Cyperns fall är det delningen av ön som sätter stopp. Rumäniens och Bulgariens anslutning har skjutits upp till följd av dessa länders alltför små framsteg i kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Kroatien, däremot, har som mål att bli en del av Schengenområdet under 2016.

Storbritannien och Irland har valt att inte gå med i Schengensamarbetet. Britterna vill behålla full kontroll över sina gränser. Irland har bara landgräns mot Storbritannien och där görs sedan tidigare inga passkontroller. Om den irländska regeringen skulle bli medlem så skulle det innebära att passkontroll måste införas och därför har man beslutat att stanna utanför samarbetet.

Men båda länderna omfattas av EU:s rörlighetsdirektiv, som gör det möjligt att resa i hela EU med nationellt ID-kort i stället för pass. Storbritannien tillämpar dessutom vissa delar av Schengenregelverket, bland annat när det gäller polisiärt samarbete och utbyte av information via databasen ”Schengen Information System”.

Numera hör EU:s alla gamla medlemsländer utom Irland och Storbritannien till Schengenområdet. De nordiska länderna undertecknade avtalet 1997 och blev operativa medlemmar, dvs de tog bort de inre gränskontrollerna 2001. När det gäller länderna utanför EU har Island och Norge anslutit sig till Schengenavtalet genom ett särskilt avtal. Schweiz ratificerade Schengenavtalet i mars 2006. Totalt ingår numera 30 länder. Därutöver har de europeiska mikrostaterna Monaco, San Marino och Vatikanstaten öppna gränser gentemot Schengenområdet.

Den största praktiska förändringen som Schengenavtalet medfört är att gränskontroller inte längre utförs mellan de länder som tillämpar avtalet. Till exempel behöver tågen inte längre stanna vid gränserna på grund av passkontroller. Resenärerna bör ändå ha med sig ett giltigt pass eller ett slags personkort, eftersom myndigheterna kan be resenärerna bevisa sin identitet och sitt medborgarskap under sin vistelse i ett annat land. Flygbolagen bör enligt säkerhetsbestämmelserna kontrollera flygpassagerarnas identitet.

Schengenavtalet togfördes som att det skulle innebära passfrihet inom unionen men i praktiken måste man ha med sig passet när man reser inom EU.

Även medborgarna i ett icke-Schengenland har rätt att röra sig fritt i Schengenområdet. Rätten gäller alla som har ett giltigt uppehållstillstånd eller visum till ett av Schengenländerna eller som har rätt att resa in i området utan visum. En person utan visum får vistas i området högst tre månader.

Alla Schengenländer har antagit gemensamma regler som gäller visum, asyl och övervakning av de yttre gränserna. Med hjälp av dessa regler ska den fria rörligheten för personer säkerställas utan att riskera den allmänna ordningen. På flygplatser och i hamnar har man separerat resenärer som reser inom Schengen från dem som kommer utifrån. Polisen, tullen och de rättsliga myndigheterna i medlemsländerna samarbetar för att bekämpa speciellt terrorismen och den organiserade kriminaliteten. Databasen ”Schengen Information System” (SIS) är belägen i Strasbourg. Där lagras data om inreseförbud, efterlysta personer samt stulna eller försvunna fordon, föremål och pass.

Schengenländerna har rätt att tillfälligt utföra gränskontroller om den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten förutsätter det. Finland använde denna rätt sommaren 2005 under VM i friidrott.

Det senaste årets kraftigt ökade strömmar av asylsökande och migranter från Asien och Afrika har ställt Schengensamarbetet inför sina största utmaningar hittills. Tyskland, Österrike, Slovakien, Finland, Sverige och Danmark har alla tagit i bruk temporära gränskontroller. De temporära kontrollerna tenderar att förlängas gång på gång och ingen kan svara på hur länge de ska vara.

När vi skulle gå in i Schengensamarbetet så talades om att kontrollerna vid de yttre gränserna skulle motverka att ”oönskade personer” inte skulle kunna passera gränsen. Idag talas om ”illegala” eller ”irreguljära migranter”.

Inför Sveriges inträde i Schengensamarbetet i mars 2001 framförde Folk rörelsen Nej till EU uppfattning i artikeln ”Schengen – inte bara passunion”: *”Fästning Europa” håller på att realiseras med stränga yttre gränskontroller. Det blir allt svårare för asylsökanden att ta sig fram till EU:s gräns för att få sin sak prövad. Olika flyktingorganisationer har varnat för denna politik. Till och med FN:s generalsekreterare Kofi Annan har kritiserat EU-länderna för att inte leva upp FN:s flyktingkonvention och ta sitt moraliska ansvar.”*

Asylpolitiken urholkas bl.a genom bestämmelser om vittgående krav på visum och transportöransvar. Viseringspolitiken används för att hindra människor från att resa till EU-länderna. Transportöransvar innebär att transportörer som t ex rederier, flyg- och bussbolag tvingas avgöra om passagerarna har erforderliga resedokument (pass, visa).”

Den kritik som vi framförde för 15 år sedan är idag högst relevant. Men att det skulle bli så här illa hade vi inte kunnat drömma om.

Dublinkonventionen

Den 15 juni 1990 i Dublin undertecknade dåvarande medlemmar i Europeiska unionen en konvention rö-

rande bestämmandet av vilken stat som är ansvarig för prövningen av en ansökan om asyl som framställts i en av medlemsstaterna, den sk Dublinkonventionen. Syftet var att effektivisera asylprocessen samtidigt som processen skulle garanteras förbli humanitär. Konventionen skulle också hindra personer från att söka asyl i flera medlemsstater.

Genom Amsterdamfördraget (1999) fick unionen överstatliga befogenheter inom det asylpolitiska området, och på så sätt blev det också möjligt att anta förordningar inom området. Genom Dublinförordningen, som trädde i kraft 2003, införlivades konventionen i unionsrätten.

Riksdagen godkände Dublinkonventionen den 28 maj 1997. Huvudprincipen är att den medlemsstat där en asylsökande först rest in, har uppehållstillstånd, visering eller där sökanden har familjeanknytning också ska vara ansvarig för prövningen av en asylansökan, även om den gjorts i en annan medlemsstat.

I artikel 2 bekräftar medlemsstaterna sin anslutning till och åligganden enligt 1951 års Genèvekonvention angående flyktingars rätt att söka asyl.

Enligt artikel 3 skall varje utlänning få en ansökan om asyl prövad. Ansökan ska prövas av en enda stat i enlighet med statens nationella lag och internationella åtaganden. En stat kan dock pröva en ansökan även om den inte är skyldig att göra det enligt konventionen, om den asylsökande samtycker till det. Varje stat kan i enlighet med nationell lag och Genèvekonventionen tillämpa den s.k första asyllandsprincipen och sända en asylsökande till ett tredje land där han eller hon inte riskerar förföljelse eller vidareändning till land där sökanden riskerar förföljelse.

För att slippa ta emot asylsökanden har många länder låtit flyktingar passera utan att de registreras. Det bör noteras att över en halv miljon flyktingar som befinner sig i Europa ännu inte har registrerat en formell ansökan om asyl – många befinner sig på tysk mark.

Om en person har sökt asyl i ett EU-land så kan hen inte söka i något annat land utan ska skickas tillbaka till första asylland. I december 2015 beslöt Migrationsverket att 2 000 asylansökningar skulle avskrivas och tas över av en annan stat enligt Dublinförordningen. Mindre än hälften godtar beslutet - i stället väljer de att hålla sig gömda i ett och ett halvt år i väntan på att beslutet ska hävas och de kan söka asyl i Sverige. Tvångs-avvisningar och förvar av asylsökande är oerhört kostsamma både ekonomiskt och med risker för självskadebeteenden eller kränkning av mänskliga rättigheter.

Dublinförordningen skapades inte för att åstadkomma en mer rättvis fördelning av asylsökande utan för att ge incitament till en förstärkt gränsbevakning. I praktiken håller den på att haverera.

Yttre gränskontroller

En förutsättning för den fria rörligheten inom unionen är att det finns ett starkt skydd av den yttre gränsen. Därför bildades gränskontrollmyndigheten ”Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser” - Frontex - med säte i Warszawa. Myndigheten svarar för samordningen av de nationella gränsbevakningarnas verksamheter för att säkerställa skyddet vid EU:s yttre gränser. Frontex började sin verksamhet i oktober 2005.

Under hösten 2010 begärde en medlemsstat för första gången assistans från Frontex. Grekland ville ha hjälp att övervaka den yttre gränsen mot Turkiet. I februari 2011 begärde Italien motsvarande hjälp på grund av stora flyktingströmmar från Tunisien.

Frontex har till uppgift att koordinera medlemsstaternas civila och militära resurser i gemensamma aktioner för gränsbevakning. Under 2015 togs ett drastiskt steg mot militarisering. I och med att allt fler asylsökande kom in i unionen via överfulla båtar beslöt ministerrådet att sätta in militära resurser mot människosmugglare och deras egendomar utanför EU:s territorier - på samma sätt som operation Atalanta som riktar sig mot beväpnade pirater utanför Somalias kust. Men här handlar det om obehäpnade migranter.

I december 2015 diskuterade ministerrådet att förstärka Frontex mandat. Förslaget går ut på att organisationen ska kunna ta över ansvaret från medlemsstat som inte klarar att effektivt bevaka EU:s yttre gräns. Det är ett mycket kontroversiellt förslag då Frontex uppdrag övergår från att samordna till att intervensera. Senaste diskussionen ägde rum på ministerrådsmötet den 20 april i år.

Den 11 februari beslöt Nato att skicka fartyg till Egeiska havet för att hindra människosmugglare från att föra

flyktingar från Turkiet till Grekland. Natos generalsekreterare kommenterade beslutet med att ”*detta kan hjälpa till att hindra illegal människosmuggling samt minska flyktingströmmen och hantera den mänskliga tragedin på bättre sätt än vi gjort hittills.*” ”*Det handlar inte om att stoppa eller tvinga tillbaka flyktingbåtar. Vi kommer att kunna bidra med väsentlig underrättelseinformation för att bekämpa människosmuggling.*”

Nyligen rapporterade Europol att de har registrerat 40 000 misstänkta människosmugglare. Den industri som vuxit fram runt smuggling beräknas ha omsatt upp till 6 miljarder euro år 2015. Nu varnar Europol att den summan kan bli tre gånger så stor i år.

Flyktingströmmar

Antalet flyktingar ökade under 2015 och var det största i modern tid. De asylsökande kommer bland annat från Mellanöstern (Syrien och Irak), Afrika (Eritrea, Nigeria, Somalia, Sudan och Gambia), Sydasiens (Afghanistan, Pakistan och Bangladesh) och västra Balkan (Kosovo och Albanien).

UNHCR väddar till världens länder att ta emot fler syriska kvotflyktingar. Syriens grannländer går på knäna, och trycket måste lättas på Libanon, Jordanien, Turkiet, Irak och Egypten som har nästan 5 miljoner syriska flyktingar. Turkiet har tagit emot totalt 2,5 miljoner. I Libanon finns över en miljon och nästan lika många i Iran. I Jordanien finns mer än 600 000 syrier.

UNHCR vill att omvärlden tar tio procent av de syriska flyktingarna dvs. 480 000 under de närmaste tre åren för så kallad vidarebosättning. Enligt UNHCR flydde en miljon människor över Medelhavet till EU under 2015. Fler än 3 700 dog i försök att nå tryggheten i Europa.

Asylsökande i EU

Dublinförordningen har skapat ett system där ansvaret för att pröva en asylansökan hamnar på de medlemsstater som har de mest svårbevakade yttre gränserna. Det har lett till att t ex Grekland kringgår EU:s bestämmelser genom att inte registrera nyanlända asylsökande och genom att avskräcka dem med undermåliga mottagningsförhållanden i strid med EU-rätten.

Registrerade asylsökande:

Belgien	38 990
<i>Nederländerna</i>	43 035
Bulgarien	20 165
<i>Polen</i>	10 255
<i>Cypern</i>	2 105
<i>Portugal</i>	830
<i>Estland</i>	225
<i>Rumänien</i>	1 225
Finland	32 150
<i>Slovakien</i>	270
<i>Frankrike</i>	70 570
<i>Slovenien</i>	260
<i>Grekland</i>	11 370
<i>Spanien</i>	14 600
<i>Italien</i>	83 245

Sverige	156 110
<i>Kroatien</i>	140
<i>Tjeckien</i>	1 235
<i>Lettland</i>	330
Tyskland	441 800
<i>Litauen</i>	275
Ungern	174 435
<i>Luxemburg</i>	(fåtal)
Österrike	85 505
<i>Malta</i>	(fåtal)

De kursiverade länderna har tagit emot betydligt färre asylansökande än genomsnittet i Europa. Storbritannien, Irland och Danmark har undantag och ingår inte i EU:s asylpolitik.

Om kommissionens kvoter hade använts för de närmare 1,2 miljoner asylansökningar som lämnades in under 2015 i EU skulle Sverige ha tagit emot runt 35 000 ansökningar. I själva verket inkom över 156 000 ansökningar, fler än fyra gånger så många som fördelningsnyckeln hade krävt.

Ungern som tog emot mer än åtta gånger så många ansökningar jämfört med nyckeltalet. Sedan är det en annan sak hur många av dessa som kommer att få stanna i Ungern eller redan gett sig av.

Bland de länder som tog emot mycket färre ansökningar än kommissionens förslag för en rättvis fördelning finns Kroatien, Estland och Slovakien som tog emot runt en procent av det tänkta antalet.

Sammanlagt tog sju länder emot fler asylansökningar än vad kommissionens modell avser vara rättvist medan 18 länder tog emot färre. Tre länder – Danmark, Storbritannien och Irland – har undantag från EU:s asylpolitik och ingår inte i fördelningen.

EU:s fördelning av flyktingar

Utifrån principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning föreslog EU-kommissionen förra våren att flyktingar skulle omfördelas från Italien och Grekland till övriga medlemsländer. En fördelningsnyckel togs fram, som bland annat baserades på befolkningens mängd och storleken på ekonomin för att avgöra hur en rättvis fördelning av asylansökningarna för varje land skulle se ut. I det förslag som slutligen antogs beslutade medlemsländerna att omflytta 160 000 asylansökande. Problemen har varit enorma och i november 2015 hade bara 116 personer omfördelats. Polen har t.ex. deklarerat att de inte accepterar några flyktingkvoter.

Ungern har presenterat ett förslag som kallas ”Schengen 2.0”, vilket bl a innebär att EU:s gränskontroller skulle skärpas ytterligare och att asylansökningar skulle behandlas utanför unionen.

Förslaget står i kontrast till det avtal mellan EU-länderna som innebär att 160 000 asylsökande som nu är i Grekland och Italien ska omfördelas enligt kvoter inom unionen.

Ungerns premiärminister Viktor Orbán har meddelat att någon gång efter sommaren ska Ungern hålla folkomröstning om kvotsystemet. Han motiverar det med att Bryssel inte har rätt att ”rita om Europas kulturella och religiösa identitet”.

EU-kommissionen har lagt fram ett förslag om permanent omfördelning av flyktingar som baseras på ländernas ekonomi och mottagningsförmåga. Den 21 april i år diskuterades förslaget av unionens justitie- och inrikesministrar. Framför allt länderna i Öst- och Centraleuropa var mycket kritiska och ser helst att antalet asylsökande begränsas till ett minimum.

Inre gränskontroller

Den allt större flyktingströmmen har resulterat i att många länder i Europa infört kontroller och andra restriktioner vid sina gränser, t.ex. så har Ungern byggt taggtrådsstängsel vid ungersk-serbiska gränsen. Bulgarien har byggt stängsel mot Turkiet och nu är man beredd att även bygga stängsel mot Grekland för att hindra migranter att ta sig in i landet. Runt de spanska enklaverna i Nordafrika, Ceuta och Melilla står sex meter höga dubbelmurar i tegel och taggtråd. Andra exempel:

- Tyskland har temporära gränskontroller med särskilt fokus på gränsen till Österrike. Cirka 3 000 flyktingar kommer till Tyskland från Österrike per dag.
- Österrike har temporära gränskontroller med särskilt fokus på gränsen till Slovenien. Man har tagit beslut att endast ta emot 80 asylsökande per dag, medan 3200 släpps igenom till Tyskland.
- Sverige införde gränskontroller den 12 november 2015 och id-kontroller den 4 januari 2016.
- Danmark införde gränskontroller efter att Sverige startat id-kontroller.
- Kroatien, Serbien och Makedonien släpper bara igenom flyktingar som vill söka asyl i Österrike och Tyskland. Släpper inte igenom andra grupper än syrier, irakier och afghaner.

Under de två första månaderna i år anlände 97 000 flyktingar till Grekland varav de flesta från Turkiet. Makedonien släpper inte igenom afghanska flyktingar, vilket har lett till tusentals strandsatta flyktingar i Grekland.

Grekland kallade hem sin ambassadör från Wien då Österrike beslutat om tak för antalet flyktingar. Det uppfattades som ett sätt att förvandla Grekland till ett stort flyktingläger. Sedan 1 februari 2015 har cirka en miljon flyktingar kommit till den grekiska övärlden.

Ända från det att Schengenavtalet trädde i kraft har enskilda medlemsländer med en eller annan förevändning kringgått överenskommelsen. Enligt avtalet får ett enskilt land införa gränskontroller i upp till 30 dagar om den allmänna ordningen och inre säkerheten bedöms vara hotade. Beslutet kan därefter förnyas för högst 30 dagar i taget.

Sådana arrangemang har förekommit i samband med politiska toppmöten, stora politiska manifestationer, stora idrottsturneringar eller narkotikarazzior. Belgien återinförde gränskontroller år 2000 för att bromsa upp den illegala invandringen. Frankrike upprättade kontroller vid sin nordgräns av rädsla för narkotika från Holland.

Sten Tolgfors skriver en artikel i Svenska Dagbladet (2016-01-15) under rubriken ”Stängda gränser är ett hot mot EU”. Han kritiserar Sveriges åtgärder för att minska flyktingströmmarna. ”Sverige inför gränskontroller mot Danmark, Danmark inför gränskontroller Tyskland. Mellan EU:s länder reses murar. EU har hamnat i ett politiskt Svarte Petter spel om flyktingpolitiken och så lär det förbli så länge flyktingkrisens grundorsaker inte hanteras.”

Flyktingavtal med Turkiet

Den 18 mars kom de 28 EU-ledarna överens om ett avtal med Turkiet. EU:s förhoppning är att avtalet ska få helt stopp på flyktingströmmen till Grekland, men för Turkiet har uppgårelsen framför allt politisk betydelse. Avtalet innebär i korthet:

- Alla migranter som kommer till Grekland från Turkiet och saknar giltiga resehandlingar, s.k. irreguljära migranter ska sändas tillbaka till Turkiet. Grekiska myndigheter ska pröva varje fall individuellt.
- För varje syrier som skickas tillbaka ska en annan syrier skickas från turkiska flyktingläger till EU. Flyktingar som inte har försökt ta sig till EU prioriteras. Antalet har begränsats till 72 000 syriska flyktingar.
- De flyktingar som redan befinner sig i Grekland ska omfördelas inom EU. Hur det ska gå till är oklart. De överenskommelser som hittills har träffats mellan olika EU-länder om omfördelning har ännu inte hållits.
- EU ska under två år betala 30 miljarder euro till Turkiet.
- Turkiska medborgare ska ha tillgång till den visumfria Schengen-zonen från och med slutet av juni. För att det ska ske krävs att den turkiska regeringen gör vissa förbättringar.

- EU lovar att åter vitalisera arbetet med förhandlingarna om ett turkiskt EU-medlemskap. Ett nytt så kallat förhandlingskapitel ska öppnas med förhandlingar i juli.

”Det här är en historisk dag. Avtalet innebär ett fördjupat och strategiskt samarbete mellan Turkiet och EU”, hävdade Turkiets premiärminister Ahmed Davutoglu när avtalet undertecknats. Det är dock inte helt klart om Turkiet uppfyller EU:s krav.

Det finns stark kritik från många olika håll mot att EU gör upp med Turkiet på detta sätt. Det handlar om ekonomiska ersättningar och löften om att skynda på förhandlingar med Turkiet som kandidatland till EU. Många flyktingorganisationer kritiserar återsändandet av flyktingar från Grekland till Turkiet, som inte är något säkert asylland.

Nationalismen ökar i Europa

Nationalism bygger på idén om en särskild kultur och gemenskap inom nationens gränser. I land efter land i Europa ökar nationalistiska och främlingsfientliga strömningar. Det finns sedan förra årets EU-val 15 nationalistiska partier i EU-parlamentet. En majoritet av partierna fick ökat förtroende i EU-valet 2014 jämfört med valet 2009. De är kritiska mot invandring och framför allt mot muslimer. I Frankrike blev Front National största parti i senaste EU-valet med 25 procent. Sverigedemokraterna har två ledamöter i EU-parlamentet.

EU har under lång tid gått mot allt mer överstatlighet men nu verkar kritiken växa genom att nationalistiska strömningar inom EU ökar. Storbritanniens folkomröstning om EU-medlemskapet ska också ses ur det perspektivet.

Nationalstaten verkar inte försvinna i takt med att en överstatlig rättsordning uppstår. Tvärtom menar Greger Noll: ”denna överstatliga rättsordning är direkt beroende av ett växande inslag av nationalstatlighet i form av en protektionistisk politik.” En nationalistisk protektionism är till nackdel för asylsökande men skadar också medlemsstaternas sammanhållning. Staterna agerar utifrån sina egna intressen snarare än gemenskapsintressen.

Förslag till förbättringar

Det finns en hel del förslag till hur man ska komma tillrätta med den flyktingkris som Europa drabbats av. Många nationalistiska partier som t ex Sverigedemokraterna vill att vi ska ge bidrag till tältlägren i de asylsökandes grannländer för att hålla flyktingarna borta från vår kontinent.

Andra pläderar för att alla EU-länder måste ta sitt ansvar och vara solidariska, vilket är den svenska regeringens hållning. Det skulle kunna framtvinga ekonomiska sanktioner mot de länder som inte tar emot den kvot som de tilldelats.

Vissa anser att människor i krigszoner bör kunna söka asyl på närliggande ambassader, s k humanitära viseringar – det skulle leda till att de asylsökande inte skulle behöva riskera livet på Medelhavet i riskfyllda båtar.

Nätverket för Europaforskning publicerade i år skriften ”EU och de nya säkerhetshoten”. Greger Noll skriver om ”Flykten till Europa och EU:s invandrings- och asylpolitik”. Han menar att det går inte ”att skaka fram en jämnare fördelning av asylsökande på planekonomisk väg genom tvångsflyttningar av potentiellt skeptiska asylsökande”. Han föreslår i stället:

- Upphäv Dublinförordningen. Asylsökande ges fri rörlighet inom EU.
- Rättighetskyddet i mottagarledet förbättras genom investeringar av EU i t.ex. Grekland.
- Intensifiera övervakningen av rättigheternas efterlevnad genom t ex EU-domstolen.
- Inför humanitära viseringar vid medlemsländernas ambassader.

En mindre grupp stater skulle få i uppdrag att ta fram ett gemensamt system för humanitära viseringar.

Sammanfattande kommentar

Europeiska unionen befinner sig i en mycket besvärlig situation för att inte säga kris. Det är inte första gången men hittills har man i slutänden kunnat enas och reda ut problemen. Frågan är hur det ska sluta den här

gången. De största flyktingströmmarna i modern tid har nått Europa det senaste året och alla tycks vara tagna på sängen. Detta trots att kriget i Syrien har pågått i fem år och att läget i Mellanöstern varit instabilt under många år.

Närmare fem miljoner människor befinner sig på flykt i Syriens grannländer under mycket svåra omständigheter. Det har lett till att många unga män, kvinnor och barn söker sig till Europa med risk för eget liv i överfyllda båtar. Många har drunknat på vägen.

Trots att vi under lång tid bevittnat denna katastrof på TV så stänger många EU-länder sina gränser. Sverige och Tyskland tog till att börja med emot oproportionerligt många asylsökande medan andra länder vägrat att ta emot några alls. Tvärtom byggs nu murar och taggtrådsstängsel för att stänga ute migranterna. Det är helt ovärdigt Europa som enligt sin säkerhetsstrategi ska verka för "Ett säkert Europa i en bättre värld".

Schengensamarbetet och Dublinförordningen har varit byggstenar i EU:s politik för ett Europa utan inre gränser men med en stark yttre gräns. Folkrörelsen Nej till EU var kritisk till dessa överenskommelser när de kom till stånd 1985 respektive 1990. Vi varnade för "Fästning Europa" där utomstående skulle ha svårt att ta sig in i EU och asylrätten inte skulle respekteras. Vi var kritiska mot att krav på visum och transportöransvar ställdes.

Nu visar det sig att medlemsländerna i den pågående flyktingkrisen varken följer Schengen eller Dublinförordningen – inte för att underlätta för de asylsökande utan tvärtom för att göra det ännu svårare.

Dessutom har EU:s ledande politiker med Angela Merkel i spetsen tecknat avtal med Turkiet att fungera som portvakt för EU. Enligt avtalet ska flyktingar som kommit till Grekland skickas tillbaka till Turkiet. Samma antal syrier från flyktingläger i Turkiet ska skickas till EU enligt ett fördelningssystem. I gengäld ska Turkiet få 30 miljarder euro och löften om visumfrihet och nya förhandlingar om medlemskap

Hur kan man hantera människor på detta sätt – för det är ju människor det handlar om. Dessutom är det obegripligt att EU som säger sig värna demokrati och respekt för mänskliga rättigheter stärker ett land som bryter mot mänskliga rättigheter och inskränker demokratin å det grövsta vad gäller press- och yttrandefrihet? Turkiet är dessutom i högsta grad inblandat i kriget i Syrien med tveksam hållning till Islamska staten och dödande av kurder.

Samtidigt som denna flyktingkris inträffar så har de nationalistiska och främlingsfientliga partierna i Europa växt sig allt starkare. Över tio procent av ledamöterna i EU-parlamentet tillhör ett högernationalistiskt parti. De fortsätter dessutom att öka vilket gör att andra partier anpassar sig till deras politik vad gäller invandrare och flyktingar.

Det vi upplever nu är en skam för Europa och kommer med all sannolikhet att bli ett mörkt kapitel i vår historia. Idén om ett solidariskt och gemensamt Europa står verkligen på spel.

Ukrainakrisen

Ett ekonomiskt partnerskap mellan EU och Ukraina, en del av EU:s European neighbourhood policy, inleddes 2013 när Tyskland och Polen, stödda av resten av EU och uppbackat av USA, försökte flytta Ukraina ut ur den ryska intressesfären och knyta landet till EU och NATO. Ukraina har nu ett Associationsavtal med EU.

Detta sprängde Ukrainas enhet, bidrog till ett inbördeskrig i landet och ledde till att Krim återförenades med Ryssland. Detta i sin tur ledde till införandet av hämmande ekonomiska sanktioner mot Ryssland av USA och EU, utan det FN-mandat som normalt krävs för att legitimera en sådan handling under internationell lag. Detta skadade både Rysslands och EU:s ekonomier, samtidigt som det gav USA nya skäl att behålla en militär närvaro i Europa, via NATO alliansen.

Den här utvecklingen avlänkade frestelsen för Tyskland att genomföra en geopolitisk rockad med Ryssland, något som en del tyska debattörer hade förordat sedan återföreningen. Under det kalla kriget mellan väst och Ryssland brukade ordstävets vara att meningen med NATO var "att hålla Ryssland ute, Amerika inne och Tyskland nere". Ett Tyskt-Ryskt samförstånd skulle "få in Ryssland, få ut Amerika och bygga upp Tyskland" – och helst ett Tyskland som skulle umgås konstruktivt med sina grannar i ett Europa där internationalism ersatt överstatlighet och där EU/eurozonen upplöstes.

En sådan utveckling kan mycket väl komma med tiden, även om USA kommer att göra vad det kan för att

hindra det. Men med det kalla kriget över, har NATO något existensberättigande längre? USA bör intervensera i Europas eller Asiens politik lika lite som Europeiska eller Asiatiska stater bör göra det i Amerikas¹ Den här händelsen och EUs och Tysklands centrala roll i den påminner om det beryktade septemberprogrammet från kejsar Wilhelms kansler, Theobald Von Bethmann Hollweg från den 9 september 1914, när han deklarerade att Tysklands krigsmål inkluderade:

”Ryssland måste tryckas tillbaka så långt bakåt som möjligt från Tysklands östra front och dess dominans över de icke ryska vasallfolken måste brytas..... Vi måste skapa en centraeuropaisk ekonomisk samfällighet genom gemensamma tullfördrag som inkluderar Frankrike, Belgien, Holland, Danmark, Österrike-Ungern, Polen och kanske Italien, Sverige och Norge. Den här samfälligheten kommer inte att ha någon gemensam konstitutionell högsta myndighet och alla dess medlemmar kommer att vara formellt jämlika men i praktiken kommer de att vara under tyskt ledarskap och måste stabilisera Tysklands ekonomiska dominans över Centraleuropa.”

En multipolär värld av 200 eller fler stater, troligen på väg mot 300 eller fler under detta århundrade, behöver lägga arvet efter det första och det andra världskriget bakom sig vid detta stadium av historien.

Brexitkrisen

Omröstningen i Storbritannien gällde främst frågorna om demokrati och nationell identitet. Ett huvudproblem i EU är att det saknas ett demos, ett folk, och därmed en arena för demokratisk politisk diskussion. Trots ihärdiga – och demokratiskt tveksamma – försök att skapa en ”europaisk identitet” uppifrån, är människors primära identitet fortfarande den egna staten/nationen. Denna förblir utgångspunkten. Så där börjar också vi.

En enskild medlemsstat kan inte besluta om en enda europeisk lag. Dess folk, parlament och regering må vara emot en EU lag, dess regeringsföreträdare i ministerrådet må rösta emot den, men de måste lyda den likafullt när den väl godkänts med kvalificerad majoritet i ministerrådet (och den är utarbetad av kommissionen – en kamarilla av tjänstemän). Detta minskar värdet av medborgarnas rösträtt. Varje politikområde som flyttas från nationell nivå till överstatlig, minskar den ytterligare. Detta minskar medborgarnas politiska möjlighet att besluta om nationens gemensamma bästa. Det tar bort medborgarskapets mest fundamentala rättighet, rätten att stifta sina egna lagar, att välja representanter för att stifta dem och att byta ut dessa om de ogillar de lagar dessa stiftar.

Englands store 1800-talshistoriker lord Acton föregrep EUs underminerande av den nationella demokratin när han skrev: *”om maktspridning till statens många delar, är den mest effektiva begränsningen av en monarkis makt, så är maktspridning mellan flera stater den bästa begränsningen av demokrati.”* Den europeiska integrationen är därför inte bara ett sätt att beröva Europas nationalstater och folk deras nationella demokrati och självständighet. Inom varje medlemsstat representerar det en gradvis kupp av regeringsföreträdare gentemot den lagstiftande församlingen och av politiker gentemot de medborgare som väljer dem. Det förvandlar nationell politik till provinspolitik. Medborgarna känner detta allt tydligare och det avpolitiserar dem i sin tur.

Detta ”europaiska projekt” har tryckts igenom med hänsynslöst förakt för demokratiska principer. Så togs till exempel beslutet 1999 att avskaffa nationella valutor, en central grundpelare i alla suveräna stater och ersätta dem med den överstatliga euron, av ett litet antal politiker och teknokrater. Bara fyra länder – Danmark, Sverige, Irland och Frankrike – hade folkomröstningar i frågan. Danmark och Sverige röstade nej och höll sig utanför.

När det kom till den nya EU konstitutionen, så avvisade det franska och det holländska folket det ursprungliga fördraget i sina respektive folkomröstningar 2005, men de förvägrades omröstningar om dess efterträdare, Lissabonfördraget, trots att det var till 99 % identiskt. När det irländska folket röstade nej till Nicefördraget år 2001 och till Lissabonfördraget 2008 genomfördes nya omröstningar om exakt samma fördrag för att uppnå ett annat resultat.

¹ Den här händelsen och EUs och Tysklands centrala roll i den påminner om det beryktade septemberprogrammet från kejsar Wilhelms kansler, Theobald Von Bethmann Hollweg från den 9 september 1914, när han deklarerade att Tysklands krigsmål inkluderade:

”Ryssland måste tryckas tillbaka så långt bakåt som möjligt från Tysklands östra front och dess dominans över de icke ryska vasallfolken måste brytas..... Vi måste skapa en centraeuropaisk ekonomisk samfällighet genom gemensamma tullfördrag som inkluderar Frankrike, Belgien, Holland, Danmark, Österrike-Ungern, Polen och kanske Italien, Sverige och Norge. Den här samfälligheten kommer inte att ha någon gemensam konstitutionell högsta myndighet och alla dess medlemmar kommer att vara formellt jämlika men i praktiken kommer de att vara under tyskt ledarskap och måste stabilisera Tysklands ekonomiska dominans över Centraleuropa.”

(Irlands grundlag kräver folkomröstning vid suveränitetsavgivelse. Omröstningarna var naturligtvis fyllda av en orkan av hot från Eurokrater)

Under Eurokrisen 2012 pressade eurozon-eliten Italien och Grekland till att ersätta sina demokratiskt valda ledare med mer anpassliga teknokrater. När det grekiska folket röstade nej till Eurozonens (trojkans) ”räddnings” program i en omröstning 2015, ströp den europeiska centralbanken och eurozonens finansministrar fortsatt utlåning, vilket ledde till dagliga uttagsgränser vid bankomater och kapitalkontroll – allt för att tvinga regeringen på knä.

EU har gröpt ur Europas nationalstater. Det lämnar dess traditionella regeringsinstitutioner formellt intakta, med tillhörande löner, pensioner och andra tjänsteförmåner för dem som tjänstgör där, men med det mesta av deras viktigaste funktioner bortflyttat, till EU:s externa överstatliga nivå. Det förvandlar staten själv till en fiende till sitt eget folk, samtidigt som det pressar på Europa en form av finansiell feodalism.

I grunden är det detta Brexitomröstningen handlar om: demokrati och nationellt självbestämmande eller underkastelse under ett odemokratiskt överstatligt – och alltmer ostyrbart – maktsystem.

Rapport från storföretagens Bryssel

EU-parlamentet tronar med sina skyskrapor och sin kupol i glas och stål på andra sidan Parc Léopold. Här är tätt med dragväskor och laptop-portföljer. Turister fotograferar den arkitektoniska ståten, tillfälliga besökare letar sig fram med karta i handen och skolklasser på rundtur följer sina lärare uppför Rue Wiertz.

Från Rue Wiertz är det inte långt till Place Schuman med ministerrådets residens och Berlaymont, kommissionens 18 våningar höga koloss.

Kring dessa säten grupperar sig ett nätverk av högkvarter och kontor för de affärskoncerner, intresseorgan och PR-företag som med över 15 000 anställda lobbyister dagligen bearbetar tjänstemän och beslutsfattare i unionen.¹

Men Place des Carabiniers ligger ett par kilometer från EU-kvarteren. Jag tar av mig jackan i en garderob där tomma galgar hänger i rad i väntan på besökare. Korridoren jag blir ledsagad igenom visar inga tecken på aktivitet - inget pågående möte, ingen surrande kopieringsapparat, inga tjänstemän på väg någonstans med papper i handen.

Generalsekreteraren uppenbarar sig. Vi tar i hand. Han heter Brian Ager och har ett rum i paritet med sin titel: väl tilltaget, heltäckningsmatta, stort skrivbord i mitten. Karriären började i statsförvaltningen i London, men han fastnade snart i EU:s nätverk av offentliga uppdrag och privata affärsintressen.

- Jag kom hit 1988 som företrädare för den brittiska regeringen, utsänd att arbeta för kommissionen i två år. Jag återvände aldrig till London.

Från ett av kommissionens direktorat gick han över till den privata sidan och blev ledande lobbyist för bioteknikföretagen och läkemedelsindustrin. Nu arbetar han för European Round Table of Industrialists, en exklusiv sammanslutning för de största industri- och teknikföretagens ledare i Europa.

- När det kommer ett lagförslag från kommissionen är ditt jobb som lobbyist att informera företrädare för kommissionen och parlamentet om vilka positiva eller negativa följder det får för din näringsgren. Du kanske söker upp en parlamentsledamot och förklarar att om artikel 2.1 går igenom i nuvarande form får vi allvarliga problem. Du kan också framföra förslag till nya regleringar. Det kan till exempel handla om behovet av brådskande åtgärder mot piratkopierade läkemedel. Det är klassiskt lobbyarbete. European Round Table har en annan roll. Vi lägger fram konstruktiva förslag för unionens vidare utveckling, idéer som gagnar de berörda företagen och samtidigt är till nytta för den europeiska ekonomin, för sysselsättningen och för konsumenterna.

Han nämner den inre marknaden och EU:s program för investeringar i transportsystemen, initiativ från European Round Table som utvecklades och fördes till beslut i ett nära samarbete med kommissionen.

Organisationen har redan genom sin konstruktion försäkrat sig om privilegierad access på högsta nivå till statsledning och EU-organ, påpekar Peter Sutherland, en av de tidigare medlemmarna.² Den samlar de främsta företrädarna för de främsta industrikoncernerna, den talar för monopolkapitalet utan omvägar genom offentlighetens infrastruktur av intresseorgan, tanketruster och mediekanaler. Sammankomsterna brukar innefatta samtal och middagar med statsledare och kommissionärer, och när kommissionen initierar utredningar eller bildar rådgivande organ är organisationen ofta rikligt företräd. 1994 tillsatte kommissionären Martin Bangemann en grupp för att utreda telekommernadens framtid. Ingen folkvald politiker, ingen småföretagare, ingen facklig företrädare, ingen representant för konsumenterna fick vara med. Sex av ledamöterna kom från European Round Table of Industrialists.

Två gånger per år träffas de drygt femtio företagsledarna vid plenarmöten för att klargöra sina intressen i aktuella frågor. De tillsätter arbetsgrupper och beställer rapporter, men det dagliga arbetet i beslutsgångarna i Bryssel befattar de sig inte med. Det sköter branschorganen och Business Europe, de europeiska arbetsgivarföreningarnas konfederation.

I februari 2010, just som Grekland störtas ner i depression, publicerar European Round Table en vision om ett konkurrenskraftigt Europa år 2025. Rapporten är frukten av ett tre månader långt arbete lett av en av säll-

skapets arbetsgrupper. Experter från företagen och "utomstående intressenter från den politiska besluts-kretsen och det civila samhället", sammanlagt över 200 personer, har varit involverade.³

"Krisen är en möjlighet att ompröva Europeiska Unionens framtida inriktning och gå till beslutsam handling", skriver ordföranden Leif Johansson, Volvo, och vice ordföranden Gerard Kleisterlee, Philips, i förordet. "Det är nödvändigt med brådskande förändringar..."⁴ Alla EU:s medlemsstater ska så snart som möjligt försäkra sig om stadigvarande offentliga budgetöverskott med hjälp av nedskärningar av utgifter för "politiska åtaganden som inte längre är hållbara". European Round Table föreslår en grundlig översyn av de statliga pensionerna och en reformering av de sociala trygghetssystemen "för att få en bättre balans mellan social sammanhållning och finansiell hållbarhet, till exempel genom att lägga större vikt vid patienters ansvar för sjukvårdskostnader". Företagsledarna efterlyser också ett kulturellt skifte där "motivation, engagemang, hän-givenhet och vilja att arbeta hårdare" gör det möjligt för företagen att förbättra sin produktivitet. Företagen ska med hjälp av "nya teknologier och flexibla arbetsvillkor" erbjuda attraktiva arbetsmiljöer som "främjar självförtroende och företagsamhet". Allt detta kräver en översyn av maktfördelningen inom EU, heter det. De centrala EU-organen måste få större befogenhet att fullborda den inre marknaden och genomföra unionens "Europa 2020-strategi" för en förnyelse av ekonomin.⁵

Jag ber Brian Ager utveckla några av punkterna. Det är inte så lätt, visar det sig. Dokumentet kom till före hans tillträde, och det spänner över många områden. Men sjukvården är ett ämne han kan sedan sin tid i läkemedelsindustrins branschorgan.

- Utgifterna för vården är en stor fråga i alla samhällen. Det är problematiskt att vi på det hela taget är immu-na mot kostnaderna för att hålla oss vid god hälsa. Det mesta betalas ju av staten. I de flesta länder ser det ut så här: en man går in på en restaurang och beställer mat, en annan kommer in och äter den och en tredje står för betalningen. Om du i stället själv tvingas bidra till kostnaderna för din hälsa kommer du att börja värdera det du köper.

Han nämner patientavgifter och privata vårdförsäkringar.

Utbildningssystemet talar han också om. Industriledarna vill se en förskjutning av skolans inriktning.

- Samhället fungerar inte utan en ständig tillförsel av ungdomar som är tränade i naturvetenskap, teknik och tillverkning. Men det verkar vara ett växande problem i Europa. Det är inte sexigt att ägna sig åt detta. Alldeles för många ungar vill bli popstjärnor i stället.

Jag berättar om den svenska friskolereformen, hur eleverna och deras föräldrar med en kommunal skolpeng väljer mellan offentliga eller privata skolor.

- Det verkar vara en bra idé, säger han. Fungerar det?

- Tja, vad konkurrerar skolorna med, svarar jag. De lovar att göra popstjärnor av barnen, och mattesnillena hamnar hos bankerna och finansbolagen.

Finanssektorns förbrukning av begåvningar känner han förstås till. Men European Round Table uttalar sig inte om bankernas expansion och åtföljande finansiella bubblor. I industriledarnas program för hur EU ska ta sig ur krisen finns inte ett spår av någon friktion mellan industriellt och finansiellt kapital. En sökning på "bank" i dokumentet ger inga träffar. De enda finanser företagsledarna nämner är de offentliga, och de ska snarast stramas åt.

Organisationen har i andra sammanhang välkomnat utvecklingen mot en bankunion, förklarar Brian Ager.

- Vi säger "mer Europa, inte mindre". Men när det gäller specifika frågor kring euron eller vad som bör göras med Greklands obligationslån är vi försiktiga med att uttala oss. Våra medlemmar är industriledare, de kan inte med trovärdighet uttala sig i bankfrågor.

Det går att uttrycka på annat sätt: det industriella och det finansiella är så sammanflätat att direktörerna i ena änden inte ser några vägande skäl att offentligt motsätta sig vad kollegorna i den andra tar sig för. 2014 hade 16 av de 50 industricheferna i European Round Table också ledande poster i banker och finansbolag. Ytterli-gare några hade tidigare liknande ställningar.⁶

Sällskapet PR-profil har fått en annan prägel under den nye generalsekreteraren. Hemsidan har ett nytt, klickvänligt gränssnitt. Pressmeddelanden publiceras i rask takt, och rapporterna, som kunde vara över 70

sidor tjocka utvecklingar av företagsledningens argument, är idag slimmade publikationer med färgglada diagram och punktlister som i en powerpoint-presentation. Det som förr gick att läsa på raderna gömmer sig idag ofta mellan dem.

Brian Ager visar stolt upp sin senaste, proffsigt formgivna rapport. Bakom honom, på en förstorad svartvit bild som täcker en av rummets väggar, brer förhistorien ut sig. Arton kostymklädda män har radat upp sig för fotografering. Det är 1983 i Paris. Jag skymtar Curt Nicolin, chef för ASEA och företrädare för Wallenbergsfären, stående i den bakre raden. I mitten i främre raden sitter Volvochefen Pehr G Gyllenhammar. Det är ännu drygt tio år till presskonferensen på Industrihuset i Stockholm då han tvingas meddela sin avgång. Lätt nedsjunken i stolen är han på en höjdpunkt i sin karriär, just utsedd till ordförande för det exklusiva sällskap han tagit initiativ till.

European Round Table of Industrialists, ERT, startar som ett joint venture mellan Europas största industrikoncerner och kommissionen i Bryssel. Närmast Gyllenhammar sitter två kommissionärer. Till vänster Francois Xavier-Ortoli, senare chef för det franska oljebolaget Total, till höger Étienne Davignon, strax en av Belgiens främsta företagsledare.

Efterkrigsdecenniernas rekordår var förbi. 1960- och 70-talens sociala revolter hade stillats med hjälp av nya klasskompromisser och sociala reformer, men nu gav ekonomiska kriser och tilltagande arbetslöshet förutsättningar för en motoffensiv från kapitalägarnas sida. I Italien bröt Fiat det fackliga motståndet och avskedade på fem år 100 000 arbetare, i Storbritannien kunde industrin med Thatchers hjälp kväsa det militanta gruvarbetarkollektivet, och i Sverige hade SAF lämnat den samförståndslinje organisationen följt i årtionden.

Ledarna för de största företagen samlade sig i European Round Table och andra samarbetsorgan för att dra nytta av det nya politiska läget. De såg i Europeiska Gemenskapen, som EU på den tiden hette, ett instrument för att frigöra statsmakten ur den nationella demokratin och eftergifterna för kraven underifrån. "Om vi väntar på att våra regeringar ska göra något får vi vänta länge", förklarade Philipschefen Wisse Dekker som 1988 tog över som ordförande för ERT. "Man kan inte låta sig bindas upp helt och hållet av politiken. Industrin måste ta initiativet. Det finns ingen annan väg."⁷

Djärva planer för det nya Europa

Massarbetslöshet, tillfälliga och osäkra anställningar, obekväma arbetstider, växande löneskillnader och allmänt försämrade villkor för de anställda - så ser det nya Europa ut. Utvecklingen hänger samman med den ekonomiska krisen. Förloppet har accelererat de senaste åren. Men det började långt tidigare och det har i långa stycken infriat förhoppningar hos företrädarna för de största kapitalen.

Redan vid sina första sammankomster utvecklade Round Table-direktörerna tanken att länderna i EG aktivt måste främja tillväxten av en förslummad låglönesektor. Fördelarna var två: det skulle underlätta nedskärningar av den offentliga tjänsteproduktionen - privata tjänster i billiga, informella former skulle ersätta de offentliga - och det skulle erbjuda ett alternativ till trygghetssystemen för utsorterad arbetskraft.

Det gällde, förklarade European Round Table 1989, att "öka medvetenheten ... om det individuella ansvaret för arbetslösheten i allmänhet och i det enskilda fallet." Människors anspråk på löner och arbetsvillkor var problemet: "strukturella stelheter", det vill säga de sociala skyddsnetten och regleringarna på arbetsmarknaden, försvagade arbetsviljan hos många arbetsföra och hindrade andra från att sälja sin arbetskraft till priser som de privata företagen kunde acceptera. Det var därför viktigt, skrev företagsledningarna, att "minska den moraliskt tvivelaktiga delen av det sociala skydds nätet".⁸

I rapporten *Beating the Crisis* från 1993 förordade European Round Table "nya former av arbete", bland annat "nyttiga sysselsättningar som finns i 'gråzonen' mellan formella anställningar, egenföretagande och socialt arbete".⁹ En "informell sektor" av den typ som är utbredd i många länder i tredje världen skulle främjas och små och medelstora företag få bättre förutsättningar med hjälp av lägre löner, tillfälliga anställningar, deltidjobb, säsonganställningar, flexibla arbetstider och subventioner av hushållsnära tjänster. "Endast djärva grepp kan ställa sakerna till rätta", skrev företagsledningarna.¹⁰

Jacques Delors, ordförande för kommissionen i Bryssel, var på plats när Round Table-direktörerna presenterade sin kravlista i december 1993. Några dagar senare offentliggjorde han en vitbok från kommissionen om sysselsättning och tillväxt i EU. Ja-sidan i den svenska folkomröstningen 1994 viftade med detta doku-

ment som om det vore ett manifest för ett rätt Europa. Själv framhöll Delors likheten med den strategi som European Round Table förordade. Arbetstidsförkortningar och utbyggnader av den offentliga sektorn kom inte på fråga. Unionen skulle i stället medvetet främja utvecklingen av den lågproduktiv sektor vid sidan av de högproduktiva exportkoncernerna. Den fast anställda personalen i storföretagen skulle omges av växande mängder billig, flexibel arbetskraft. Lagar och avtal skulle ruckas för små- och medelstora företag för att lättare suga upp överflödet av arbetskraft. Kommissionen förordade också riktade skattelättnader och möjligheter för enskilda att få pengar från det offentliga för inköp av privata tjänster som utbildning, barnpassning och hjälp i hemmet.¹¹

Denna strategi, utvecklad i symbios mellan kommissionen och storföretagen, har väglett unionen genom fördragsändringar och återkommande politiska och ekonomiska kriser. Förfäktarna skjuter vanemässigt fram pressade småföretagare, kvinnor, arbetslösa ungdomar och invandrare i sin argumentation, men i omtänksamheten gömmer sig, som European Round Table tillstår, starka intressen av krassare slag: ”Positiva åtgärder för att förbättra de små och medelstora företagens livskraft välkomnas av alla storföretag, vilka behöver koncentrera sig på sina kärnverksamheter och i allt större utsträckning litar till ett stort antal underleverantörer.”¹²

Kärnverksamheten är de delar av produktionsprocessen som tillförsäkrar storföretaget en särställning på marknaden och gör det möjligt att utvinna förhöjda vinstmarginaler. Industrikoncernerna behåller produktutveckling och strategiska tillverkningsmoment men köper in komponenter från andra företag och lejer i allt större utsträckning ut städning, kontorssysslor och andra tjänster. Då betalar det sig med en förslummad låglönessektor. Om centrala löneavtal och lagar om anställningsvillkor och arbetstider luckras upp för små och medelstora företag kan storföretagen lättare pressa priserna från sina underleverantörer.

Det underlättar också övergången till den produktionsmodell som först utvecklades av Toyota i Japan på 1950-talet: lean production, mager produktion. Med leveranser just in time och planerad underbemanning sträcks det löpande bandet bildligt talat ut från den enskilda sammansättningsfabriken till hela produktionskedjan. Det finns inga lager att lita till, inga reserver av personal och andra tillgångar. Alla måste därför, precis som vid ett enskilt löpande band, arbeta felfritt i den takt som hela kedjan håller. Det gör det lättare att maximera utvinningen av arbetskraft ur varje arbetare.

Men produktionssättet är samtidigt mycket sårbart. En facklig aktion någonstans längs produktionskedjan kan lamslå hela processen. Den främsta förutsättningen för den magra produktionen är därför splittrade och försvagade arbetarkollektiv.

Modellen är också känslig för andra störningar som tekniska avbrott, sjukfrånvaro eller svängningar i efterfrågan. Outsourcing av delar produktionen gör det möjligt att förskjuta anpassningen till sviktande konjunkturer till underlydande vasallföretag. Underleverantörerna får bära en stor del av kostnaderna för neddragen produktion.

Ledarna för de största industrikoncernerna i Europa hade alltså starka skäl att främja den så kallade flexibiliteten hos små och medelstora företag. Men de hade ingen avsikt att stanna där.

Storföretagen efterfrågade rörliga arbetstider och tillfälliga anställningskontrakt även för egen del. Då skulle det bli möjligt att löpande anpassa personalstyrkan efter det japanska föredömet: aldrig något överskott, aldrig något andrum, tvärtom en konstant dimensionering kring 90 procent av det aktuella behovet. Med tillgång till deltidare, timanställda, säsongsarbetare, bemanningspersonal och annan flexibel arbetskraft skulle det bli möjligt att hantera störningar och produktionssvängningar utan tillgång till permanenta reserver i den egna organisationen. Arbetskraften skulle i varje tiondels sekund nyttjas maximalt. Det minskade emellertid utrymmet för vidareutbildning av personalen. De fasta anställningarna måste därför, förklarade European Round Table, ersättas av ett system för ”livslångt lärande”¹³, det vill säga återkommande arbetslöshet med individuellt ansvar för uppdatering av kompetensen. Företagen skulle få möjlighet att smidigt ersätta anställda som fysiskt eller intellektuellt förbrukats med nya, friska krafter.

Det var i detta system betydelsefullt att få tillgång till kvalificerad arbetskraft från främmande länder, skrev företagsledarna. Migranter behövdes också för alla de enkla tjänster och tunga och smutsiga jobb som medborgarna i unionen ogärna befattade sig med. Utbildad arbetskraft fanns att tillgå i Östeuropa, och i Afrika väntade miljoner på att få tillträde till den västeuropeiska arbetsmarknaden, påpekade Round Table-direk-

törerna i en rapport. De utgjorde en viktig arbetskraftsreserv, lämpad för okvalificerade arbeten i den lågproduktiva sektorn. Men invandringen kunde leda till sociala spänningar. Det gällde därför "att erbjuda sysselsättningsmöjligheter i Västeuropa som inte förutsätter permanent utflyttning (till exempel projektanknutna tillfälliga anställningar, säsongarbeten och pendling över gränserna)".¹⁴

Programmet tar form

1. Åtstramning av de offentliga utgifterna - och en förskjutning från sociala åtaganden till subventioner av privata affärer.
2. Utveckling av en förslummad låglönesektor med hjälp av avregleringar, skatteavdrag och annat understöd.
3. En allmän uppluckring av de bestämmelser i lagar och avtal som hindrat ett fritt utnyttjande av arbetskraften.
4. Import av tillfällig arbetskraft utan politiska, fackliga och sociala rättigheter.

Så reste storföretagen sina krav i början av 1980-talet, och efter dessa linjer arbetade kommissionen i Bryssel för strukturella reformer av unionens ekonomi.

I maj 1984 talade kommissionens vice ordförande Étienne Davignon om ett nytt samförstånd i Europa kring nödvändigheten att "minska statens inflytande och återvända till större flexibilitet".¹⁵ 1985 presenterade kommissionen - i nära samarbete med European Round Table - en plan för en gränslös inre marknad. Med fri rörlighet för varor, tjänster och kapital skulle storföretagen i unionen frigöras ur efterkrigstidens nationella regelverk.

"I den inre marknadens namn har vi fått saker gjorda som vi aldrig ens vågat drömma om", förklarade en rådgivare vid Belgiens finansdepartement.¹⁶ Den fria marknadens ideal blev med ens överordnade nationella regleringar och fackliga rättigheter. Dumpning av löner och arbetsvillkor följde med nya regler för offentliga upphandlingar, och EG-domstolen undergrävde fackföreningarnas möjligheter att ingripa mot utländska åkerier, byggföretag och bemanningsbolag som struntade i lokala kollektivavtal.

Nästa stora steg var valutaunionen, EMU, som började ta form vid mitten av 1990-talet. "EMU:s allra största värde för näringslivet är kanske det faktum att nationella regeringar får ett externt tryck att vidtaga nödvändiga men inte alltid populära åtgärder", förklarade ABB-chefen Percy Barnevik.¹⁷ Konvergenskraven medförde restriktioner för de offentliga utgifterna, och med en gemensam valuta blev det omöjligt att justera kostnadsläget i ett land med hjälp av växelkursen. Obalanser inom unionen skulle i stället tvinga fram anpassningar av löner, anställningsvillkor och sociala rättigheter. Kommissionen förordade 1995 "en spridning av lönerna på löneskalans nedre del", brysselska för lägre löner för lågavlönade. I detta syfte skulle medlemsländerna inleda "en översyn av de sociala bidragssystem som fungerar som ett underförstått golv för lönerna".¹⁸

Konvergenskraven i valutaunionen hade ingen vetenskaplig grund, konstaterade European Round Table i en rapport publicerad efter en gemensam konferens med kommissionen 1996. Men de tvingade regeringarna att genomföra nödvändiga åtgärder och mäta sig med varandra. Det var deras värde, hette det. Liknande måttstockar skulle införas på andra områden inom EU för att påskynda liberaliseringen av arbetslivet och stärka företagets konkurrenskraft.¹⁹

Vid toppmöte efter toppmöte betonade ministerrådet vikten av strukturella reformer inom arbetslivet. Där unionen ännu saknade formell möjlighet att ingripa skulle benchmarking, återkommande jämförelser av medlemsländernas prestationer, påskynda utvecklingen.

Stabilitets- och tillväxtpakten från 1997 skulle säkra fortsatt återhållsamhet med de offentliga utgifterna när euron införts, men stora medlemsstater som Tyskland och Frankrike satte sig för egen del över reglerna. Nya instrument har sedan dess introducerats för att stärka samordningen av den ekonomiska politiken.

Vid EU-toppmötet i Lissabon 2000 föresatte sig ministrarna att på tio år göra unionen till "världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi".²⁰ En högnivågrupp inom EU konstaterade 2004 belåtet att flera regeringar "sökt undanröja hinder för anställning av lågavlönade arbetare" och "tillåtit en tillväxt av tillfälliga anställningar".²¹

Men på det hela taget ansåg EU-tjänstemän och företagsledare att det gick alltför trögt med Lissabonstrate-

gin. Med en så kallad grönbok om arbetsrätten gjorde kommissionen 2006 ett försök att få fart på arbetet. Tanken var att "den traditionella modellen" för anställningsförhållanden, socialförsäkringar och annat blivit överspelad.²²

Till att börja med var det underförstått att förslumningen av arbetsmarknaden inte skulle beröra kärnan av fast anställda i storföretagen. Men nu beklagade kommissionen "segmenteringen", uppdelningen i reguljär och irreguljär arbetskraft. Problemet var inte villkoren för B-laget på arbetsmarknaden, utan det faktum att A-laget ännu inte kommit i åtnjutande av B-lagets "flexibilitet":

"Bestämmelser som bevarar det traditionella anställningsförhållandet kanske inte ger tillräckligt utrymme eller tillräckliga incitament för fast anställda att utforska de möjligheter som finns när det gäller ökad flexibilitet i arbetet."²³

Kommissionen aviserade därför ett nytt steg i avregleringen av arbetslivet. Nu skulle också villkoren för kärnan av fast anställda heltidare flexibiliseras. Det var en utveckling i USA:s och Storbritanniens riktning, men de styrande i EU framställde inte saken så. De lockade i stället med en nordisk modell, en förening av marknadens nya flexibilitet och välfärdsstatens traditionella trygghet, flexicurity.

Denna förmenta medelväg lanserades just som de nordiska länderna - med Bryssels hjälp - baxades ur välfärdsstatens trygghetssystem. De återgick till det tidiga 1900-talets arbetslinje, där huvudsaken var att disciplinera de arbetslösa och förmå dem att skruva ner anspråken på löner och arbetsvillkor.

Flexicurity

Tidskriften Time skrev entusiastiskt om hur Danmark tog efter det amerikanska workfare-systemet. Arbetslösa som tvingas jobba ihop till socialbidraget skulle lära sig läxan: det gällde nu att "arbeta hårdare och längre utan någon höjning av lönen och med betydligt sämre trygghet än tidigare".²⁴

I Tyskland lät sig en rödgrön regering ledd av förbundskansler Gerhard Schröder inspireras av den svenska socialdemokratiska regeringens politik efter den ekonomiska kraschen i början av 1990-talet: budgetbalans, skärpta villkor för socialförsäkringarna och avregleringar av arbetsmarknaden skulle få fart på tillväxten.²⁵

Förbundsdagen införde 2003 en borte gräns för arbetslöshetsersättningen på 12 månader. Därefter hänvisades arbetslösa oavsett tidigare inkomst till socialbidrag. Företagen fick möjlighet att förvägra ny personal fast anställning i upp till två år, och en ny typ av låglönejobb introducerades på arbetsmarknaden, så kallade minijobb utan skatt på inkomster upp till omkring 4 000 kronor i månaden och utan fullgoda avsättningar till pensionen.

Inom tio år försörjde sig 7,5 miljoner tyskar, var tionde vuxen, på minijobb. De flesta kvinnor. Timlönen ligger i tre av fyra fall under 80 kronor. Arbetslösheten minskade men det totala antalet arbetade timmar i ekonomin steg inte. Fast anställda på heltid sades upp och ersattes av timanställda minijobbare. 1985 hade bara 3 procent av de arbetande i Tyskland tidsbegränsade anställningar. 2005 var siffran 14 procent - och bland unga upp till 30 år 42 procent.²⁶ Samtidigt sjönk den fackliga organisationsgraden och företagen fick större möjligheter att lokalt frångå centrala avtal. Tyskland utvecklade den näst högsta andelen lågavlönade i hela EU - medan regeringen sänkte skatten för de välbeställda.²⁷

Diktaten från trojkan

Några år senare, när Grekland, Irland, Spanien, Portugal och andra länder drogs ner i eurokrisen, blev de tyska budgettätstramningarna och strukturreformerna rättesnöre. Under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009 fräschades Lissabonstrategin upp för en nystart följande år. Tempot arbetet skulle drivas upp, bland annat när det gällde reformer av arbetsmarknaderna, förklarade den ansvariga tjänstemannen vid kommissionen. Men "inga radikala förändringar" av programmet var aktuella. Det var framtoningen som behövde justeras: "Om vi hade varit ett privat företag hade vi anlitat ett PR-företag och frågat 'Hur ger vi den här produkten ett nytt varumärke?'"²⁸

De planerade strukturreformerna blev i den nya Europa 2020-strategin, antagen i juni 2010, inbakade i "en ny berättelse" om den gröna, smarta unionen, och till hösten introducerades ett nytt instrument för att påskynda projektet: den europeiska "planeringsterminen". Samordningen av den ekonomiska politiken, som genom europrojektet redan påbörjats, skulle förstärkas genom en mer detaljerad, kontinuerlig övervakning av

medlemsstaterna. Tjänstemännen i Bryssel granskar numera varje nationell budget och utfärdar rekommendationer. Normalt har regeringarna ingen skyldighet att rätta sig efter förslagen - knappt en femtedel av dem verkställs.²⁹ Men för de länder i unionens periferi som råkat illa ut i eurokrisen är rättsläget annorlunda. Efter den så kallade sexpacken, ett paket nya förordningar och direktiv, har EU-organen fått större befogenheter att straffa länder som inte uppfyller kraven för budgettätstramning i unionens stabilitets- och tillväxtpakt. I februari 2016 hotade kommissionen för första gången med ett formellt veto mot ett medlemslands budget. Den nya vänsterregeringen i Portugal hade inte visat sig villig att genomföra påbjudna reformer av sin ekonomi, hette det. Därför insisterade tjänstemännen i Bryssel på att det planerade budgetunderskottet för året inte får överstiga maxgränsen 3 procent av BNP. De styrande i Lissabon inkom inom ett dygn med ytterligare 135 miljoner euro i besparingar.³⁰

Eurokrisen öppnade rikliga möjligheter till utpressning. Vid kalabaliken 2010 riskerade europeiska storbanker miljardförluster i Grekland. Trojkan, det vill säga Internationella valutafonden, Europeiska centralbanken och kommissionen i Bryssel, skyndade till för att, som det hette, hjälpa grekerna. Nödlånen gick raka vägen till de privata fordringsägarna, som således med allmänna medel räddades ur knipan. Samma finansiella operation försämrade Greklands möjligheter att tilltvinga sig skuldlättnader. Tidigare omfattades 90 procent av landets lån av nationell lagstiftning. Då var utsikterna till eftergifter i omförhandlingar med de utländska bankerna goda. I samma stund som regeringen i Aten lät trojkan ta över fordringarna krympte öppningen. ”Det är som att vända sig till lånehajen hos maffian för att betala igen ett handlån från mormor”, sammanfattade en krönikör i Financial Times.³¹ Trojkan kunde påbjuda omfattande sociala nedskärningar, utförsäljningar av landets tillgångar och avregleringar av arbetsmarknaden. Kollektivavtalen sattes åt sidan, lönerna sänktes genom statliga påbud med över en femtedel och unga anställda blev undantagna från reglerna för arbetstid, vila och semestrar.³²

Liknande diktat och hot om diktat påskyndade förslumningen av arbetslivet i flera krisländer. I Spanien kunde regeringen med hänvisning till krisen och påbuden från Bryssel sänka de statsanställdas löner, försämra pensionerna, underlätta uppsägningar, inskränka arbetslöshetsersättningen, införa tidsbegränsade anställningar och underminera kollektivavtalen. Avtal på företagsnivå går numera före centrala, och avtalen upphör att gälla efter ett år, om parterna inte kan komma överens. Ett företag har också rätt att göra avsteg från kollektivavtalet med hänvisning till ekonomiska, tekniska eller konkurrensmässiga omständigheter. Strejkande arbetare har efter en ändring i strafflagen dömts till fleråriga fängelsestraff.³³

Bryssel

I EU-kvarteren i Bryssel är det svårt att bland dragväskor och laptop-portföljer skönja några spår av den pågående utvecklingen. EU-byggnaderna kring Espace Léopold och Place Schuman är utsmyckade med ljusbilder och plakat med sociala budskap. Innehåll och form påminner om den globala rättviserörelsens banderoller. Stop Poverty Now! kan EU-kommissionen utropa på en reklampelare som sträcker sig 14 våningar upp i himlen.³⁴ I kolossens inre, bakom en fasad som utesluter all insyn, räknar tjänstemän på nya sociala sparpaket, och i källaren, nära garage och sopcontainrar, byter städarna från Marocko om för nästa arbetspass. 140 rum för var och en på tre timmar. Det är betinget efter senaste upphandlingen.

I närheten har BusinessEurope, sammanslutningen av arbetsgivarföreningar, sitt högkvarter. Här är det liv i korridorerna, här skyndar lobbyister ut genom glasörrarna med förslag till nya formuleringar av artikel 2.1 i något utkast till direktiv från kommissionen. Jag försöker få en intervju med Jens Hedström, Svenskt Näringslivs företrädare i organisationen. Han mejlar till en medarbetare: ”När jag nu googlat Mikael Nyberg författare framkommer sådant som gör att jag vill avstå. Vad säger du?” Det blir ingen intervju.

Hotellet är ett antal lägenheter i en trappuppgång. Ingen personal, inga gemensamma utrymmen, inte ens en neonskylt vid entrén. Enkelt och billigt. Frukost på ett kafé tvärs över gatan.

Strax intill pågår bygget av ett nytt hus. Arbetarna är från Polen. Jag såg dem som svarta siluetter mot grå himmel vid halv sju på morgonen. Nu packar de ihop. Klockan är strax sex.

Jag fumlar med portkoden när en äldre man ansluter. Han ber mig släppa in honom.

- I live here, säger han.

Brytningen låter bekant. Han är svensk.

- Du tillhör det resande EU-sällskapet?
- Ja, jag företräder Svenskt Näringsliv i ekonomiska och sociala kommittén.
- Det var värst, säger jag.
- Är det hemskt på något vis?
- Jag blev bara överraskad.

Världen är liten i Bryssel. Vi följs åt uppför den knarrande trappan. Han har rummet intill mitt.

- Jag brukar bo här under min tjänstgöring i stan, säger han. Ett oerhört prisvärt boende.

Ingen intervju men ett kort samtal i dunklet i ett trapphus. Han är ordförande för Almega Tjänsteföretagen. Ledamot av styrelsen för Svenskt Näringsliv. Namn: Erik Svensson.

Det är kinkigt för arbetsgivarorganen med alla nya företag som följer med privat outsourcing och offentlig upphandling, berättar han.

- Du vet, det är många som startar flyktingboenden numera. De vänder sig till oss och vill bli medlemmar. Men vi är lite betänksamma. Vi har ju haft problem med lycksökare som startat friskolor och annat. Det förstör för hela branschen och till sist kanske politikerna ingriper. Det vill vi ju inte. Vi vill att den privata företagsamheten ska växa. Därför ställer vi krav på att de nya medlemmarna ska ha kollektivavtal. Det är en kvalitetsgaranti.

Han är företagskonsult med 30 års erfarenhet. Managementtrenderna tror han inte mycket på.

- Det bästa brukar vara lite sunt förnuft.

LRF, Lantbrukarnas Riksförbund, gav honom i uppdrag att röja upp i LRF Media som gått med stora förluster i flera år.

- Du är en räknenisse, säger jag.
- Ja, men jag tycker nog att jag hade en god relation till de anställda. Man måste ha ett hjärta också.

Han visar med handen var det sitter.

På nätet hittar jag ett diagram som avslöjar de fackliga organisationernas försvagning i den ekonomiska krisen. I de rikare medlemsländerna med undantag för Storbritannien täcker kollektivavtal fortfarande merparten av arbetsmarknaden, men i Östeuropa och Sydeuropa har utvecklingen i flera länder varit dramatisk. I Rumänien sjönk täckningsgraden från nästan 100 procent 2008 till knappt 35 procent 2013, i Grekland från 85 till 40 procent och i Spanien från 80 till drygt 55 procent. I Baltikum, Polen och andra östeuropeiska länder där kollektivavtalen redan från början hade en begränsad omfattning fortsatte nedgången.³⁵

Men i Bryssel talar Erik Svenssons kollegor på BusinessEurope och företrädare för kommissionen om att få fart på den "sociala dialogen", det vill säga samarbetet med de fackliga organisationerna. Jacques Delors var på sin tid angelägen om att involvera fackföreningarna i utvecklingen av den inre marknaden. Kommissionens nuvarande ordförande Jean-Claude Juncker ämnar återuppta arbetet: "mitt mål är att minska klyftan mellan EU & vanliga människor", twitterar han.³⁶

De centrala fackliga organen ska engageras Europa 2020-programmet. "Vi behöver en gemensam vision med våra sociala partner om de utmaningar vi står inför", säger Emma Mercegaglia, ordförande för BusinessEurope, "särskilt när det gäller arbetsmarknaderna. Fackföreningarna måste inse att Europas företag möter en hård global konkurrens, och att endast förbättrad konkurrenskraft tillåter oss att hålla Europas sociala modell levande."³⁷

I ett dokument kallat Future of Social Europe preciserar BusinessEurope sin vision. Minimilöner och sociala avgifter ska sänkas, regelverken kring arbetet bli lösare, "ett brett utbud av olika anställningskontrakt" tillåtas och bidragssystemen förändras så att det lönar sig att arbeta. Övervakningen och samordningen i den europeiska planeringsterminen ska bli striktare och "fungera som en katalysator för åtgärder på det nationella planet": "EU bör fokusera på skapa ett samförstånd kring ett europeiskt ramverk för nationella arbetsmarknadsreformer."³⁸

Arbetskraftens rörlighet ska öka och kvalificerad personal rekryteras från andra världsdelar. Organisationen beklagar att familjeåterföreningar stått för upp till hälften av all invandring till unionen: "EU:s migrationspolitik bör bättre anpassas till de allmänna arbetskraftsbehoven i Europa."³⁹

I fetstil efterlyser företrädarna för den europeiska företagsamheten vidare behovet av "fortsatta och intensifierade reformer av pensioner och sjukvårdssystem ... för att säkra hållbarhet, lämplighet och solidaritet mellan generationerna", en omskrivning för nedskärningar och privatiseringar. De centrala EU-organen ska ingripa mot trygghetssystem som "bidrar till framväxten av makroekonomiska obalanser".⁴⁰

För att rädda välfärden måste konkurrenskraften säkras, och för att säkra konkurrenskraften måste välfärden avvecklas. Så utvecklar sig den sociala dialogen medan ljustavlan utanför EU-parlamentet visar glada ungdomar på väg in i det nya Europa.

Längs Rue Belliard, huvudgatan som löper förbi Parc Léopold, öppnar sig ett hål i raden av hus. Tre byggnadsarbetare anlägger en ny husgrund. De arbetar för hand med skottkärra och spade nere i gropen. Jag hälsar på en av dem, men vi har inget gemensamt språk och de har bråttom. De kommer från Rumänien. Så mycket förstår jag. De arbetar i ett annat Bryssel, de lastar grus och sten i de bärande strukturerna.

Mer eller mindre Union?

EU-samarbetet – ett marknadsliberalt projekt

Det heter ofta att EU-samarbetet ger oss möjlighet att hantera frågor som inte kan beslutas nationellt. Miljöfrågorna ges som exempel. Men vad man egentligen oftast menar är att det är politiskt fördelaktigt att flytta bort frågor – till exempel om marknad och konkurrensvillkor – från den demokratiska hemmaplanen till EU. Regeringar och partier undviker därmed det nationella politiska ansvaret. De kan också kosta på sig att kritisera EU-beslut även om de själva tidigare stött dem. Eller såsom dåvarande arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin ”beklaga” att EU-domstolens avgörande i Vaxholmsfallet ”tvingar” regering och riksdag att förändra den svenska modellen på arbetsmarknaden. I viss mening kan man säga att försvagningen av den nationella demokratin är önskad. Men frågan är: hur långt är man beredd att gå i försvagningen av folkstyret?

Bland de politiska partierna är det moderaterna som har varit och alltjämt är de tydligaste förespråkarna för EU. Det är ingen slump. För moderaterna finns det klara politiska vinster med EU-projektet. Det ger ju möjlighet att en gång för alla grundlagsfästa de principer för den ekonomiska politiken som de sedan länge förordat på hemmaplan. För det första innebär EU-anslutningen en maktförskjutning inom det svenska samhället. Marknaden ökar sitt inflytande över fördelning och utveckling, och den politiska - eller demokratiska - styrningen minskar i motsvarande grad. För det andra underlättar och påskyndar EU-medlemskapet välfärdsavrustningen och den allmänna nyliberaliseringen av det svenska samhället.

EU-fördragen anger inte enbart reglerna för hur beslut ska fattas, utan låser fast den ekonomiska politikens innehåll. Sverige blir fördragsmässigt förhindrat att föra en politik för full sysselsättning, utbyggnad av den offentliga sektorn och förstärkning av det sociala skyddet. Det är som om riksdagen skulle besluta att skriva in moderata samlingspartiets ekonomiska politik i den svenska grundlagen!

Moderaterna och Svenskt Näringsliv räknar med att EU kommer att tvinga fram önskvärda eller ”nödvändiga” avregleringar av arbetsrätten, decentralisering av lönebildningen och försvaga löntagarna fackliga organisationer. Alltså, allt det som den politiska högern inte klarat av med demokratiska metoder.

Lissabonfördraget bekräftar hur marknadsliberalt EU är. Kapitalets fria rörlighet är grundlagsfäst, ingen Tobinskatt där inte. EU ska anta nya direktiv om att avreglera tjänstesektorn. I en särskild artikel lovar dessutom medlemsländerna underdånigt att avreglera tjänsterna mer än vad EU beslutar om. Den inre marknaden är i orubbat bo, rätten för företagen att sälja sina varor ska även i framtiden vara en viktigare prioritering än löntagarnas rättigheter eller hårda miljökrav på varor. EU:s inre marknad är så viktig att det till och med finns en artikel som säger att den måste upprätthållas även om det blir krig. Även i avsnittet om den ekonomiska politiken härskar det gamla högertänkandet. Prisstabilitet överordnas i praktiken andra hänsyn som sysselsättning och välfärd. Direktörerna i centralbanken är strängt förbjudna att lyssna på folkvalda. Lissabonfördraget är ett redskap för dem som vill bedriva en marknadsliberal politik där företagens rättigheter kommer främst och där avregleringar och privatiseringar skyndas på. Alternativ politik som att slå vakt om socialt motiverade offentliga monopol eller utveckling av nya tjänster inom den offentliga sektorn försvåras eller motarbetas i fördraget.

Det finns ingen nationell grundlag i världen som på ett så absolut sätt utesluter alternativ politisk och ekonomisk utveckling. En grundlag ska skriva fast den institutionella ramen för ett samhälles beslutsfattande, inte vilken politik som skall gälla. För många borgerliga politiker ligger en del av lockelsen med EU i att unionen låser oss vid en mer marknadsliberal politik. Också socialdemokratin anser uppenbarligen att det finns fördelar att vinna med att lyfta bort viktiga delar av den ekonomiska politiken från demokratins räckvidd och att en expertstyrd samhällsutveckling på olika områden är att föredra. Men från en demokratisk synpunkt är det oacceptabelt att politikens innehåll låses fast i ett fördrag som har grundlagskaraktär så att den sedan inte kan ändras av väljarna.

EU har sedan grundandet i slutet av 1950-talet vuxit från en tullunion mellan sex länder till den starkaste politiska och ekonomiska kraften i Europa. EU är inte längre bara en ekonomisk organisation, utan omfattar nu verksamhet på en lång rad områden, bland annat utrikes- och säkerhetspolitik, miljöfrågor och syssel-

sättning, polisiära och rättsliga frågor. De senaste stora förändringarna är den ekonomiska och monetära unionen med gemensam valuta och centralbank samt ett försvarspolitiskt samarbete som ger EU möjlighet till egna "fredsbevarande" insatser med militära medel. Under årens gång har antalet medlemmar mer än fyrdubblats. Allt fler beslut inom unionen fattas av de centrala maktorganen i stället för av de enskilda länderna. Steg för steg har EU utvecklats från ett mellanstatligt [konfederalt] samarbete i riktning mot ett överstatligt [federalt] samarbete. Från ett förbund mellan självständiga stater [statsförbund] i riktning mot en förbundsstat [federation] där medlemsstaterna förvandlas till delstater underkastade en stark federal centralmakt.

Den nya EU-grundlagen, Lissabonfördraget, förstärker utvecklingen mot en EU-statsbildning. Den ger ökad makt till unionens överstatliga och federala institutioner. EU blir en egen juridisk person, skild från och stående över medlemsstaterna. EU får rätt att i eget namn underteckna internationella avtal, precis som vilken annan stat som helst. EU får mer av unionell lagstiftning inom bland annat straffrätt, civilrätt, asyl- och visumfrågor. Det roterande ordförandeskapet i det europeiska rådet [stats- och regeringscheferna] och allmänna rådet [utrikesministrarna] avskaffas och ersätts med en EU-president och en EU-utrikesminister. Rent institutionellt innebär den nya grundlagen att EU tar tydliga steg i federal riktning, genom utvidgningen av området för majoritetsbeslut i ministerrådet och parlamentets stärkta ställning. EU-grundlagen hänvisar till en egen EU-stadga om grundläggande mänskliga rättigheter, där EU-domstolen får makt att avgöra tvister.

I Lissabonfördraget finns inte ett enda exempel på att EU:s makt minskar eller begränsas. Tvärtom. Lissabonfördraget befäster EU-rättens överhöghet och bäddar för att allt fler frågor förs upp till EU-nivån. Hur långt unionen kommer att gå i sitt övertagande av medlemsländernas beslutsmyndighet och suveränitet kan ingen säga idag. Än är steget långt till skapandet av en verklig förbundsstat, liknande till exempel USA. Och det är inte säkert att EU någonsin kommer dithän. För det första kanske varken makthavarna eller de berörda folken vill gå så långt. För det andra rymmer EU ekonomiska, sociala, kulturella och språkliga skillnader som inom överskådlig tid sätter gränser för enhetligheten.

En faktor som talar för fortsatt federal utveckling är att integrationsprocessen till viss del är självgående. "Hundarna skäller men karavanen fortsätter." Så brukade Helmut Kohl, tysk förbundskansler, uttrycka sin övertygelse om EU:s utveckling i överstatlig riktning som en ofrånkomlig process.

EU-integrationen har en egen inre dynamik, där ett steg med automatik leder fram mot nästa steg. En självförstärkande process mot fortsatt, successivt utbyggd och fördjupad integration, vare sig medlemsländerna vill det eller inte. Det finns också bland de politiska makthavarna en allmänt rådande uppfattning om att integrationen måste fortsätta framåt. Men medlemsländerna skiljer sig radikalt när det gäller hur långt man vill gå i riktning mot överstatlighet och federalism.

Den framtida maktfördelningen mellan rådet, parlamentet och kommissionen är en avgörande fråga för den europeiska unionens utveckling mot att bli en federation. Om EU-parlamentet, vars ledamöter är direkt valda av unionens medborgare, blir det huvudsakliga lagstiftande organet och EU-kommissionen utvecklas till en regering som är ansvarig inför parlamentet, så har ett federalt system för politiskt beslutsfattande upprättats.

Självgående integration

En faktor som talar för fortsatt federal utveckling är att integrationsprocessen till viss del är självgående. Den har en egen inre dynamik, där ett steg i integrationen leder fram till nästa steg, och så vidare. Uttrycket "spill over" beskriver fenomenet att integrationsbeslut ofta får fler verkningar än de direkt avsedda. De extra verkningarna kan ge motiv till beslut om ytterligare integration. Om då även de nya besluten ger upphov till "spill over" har integrationsprocessen blivit delvis självgående.

Fullbordandet av EU:s inre marknad rymmer många exempel på detta fenomen. För att uppnå fri rörlighet är det nödvändigt att avskaffa valutaregleringar och gränskontroller. Detta medför nya problem. Genom att avskaffa gränskontrollerna blir den illegala narkotikahandeln gränslös. Det leder logiskt till att narkotikahandeln måste övervakas utan hänsyn till statsgränser. Att bygga upp en överstatlig polisorganisation [Europol] är en logisk följd av den fria rörligheten över gränserna och slopandet av de inre gränskontrollerna. Genom att avskaffa valutaregleringen avhänder sig de enskilda regeringarna möjligheterna att kontrollera valutaflödena över gränserna. Länderna blir också känsligare för spekulation mot den egna valutan. Valutakriserna under 1992 var ett exempel. Detta blir ett argument för införandet av en valutaunion. Om de nationella valutorna avskaffas så ökar behovet av samordning mellan EU-länderna även på andra politiska områden.

En gemensam [överstatlig] penning- och valutapolitik, som sköts av en självständig europeiska centralbank, kan exempelvis inte fungera särskilt väl om medlemsländerna drar åt olika håll med sin finanspolitik. Kravet på en starkare samordning av den ekonomiska politiken ökar. Kravet på gemensamma skatter ökar. Och när man infört gemensamma skatter blir nästa steg en gemensam socialpolitik och så vidare.

Statsvetaren Sverker Gustavsson brukar beskriva denna process som en integrationstrappa, där trappan sträcker sig från en första avsats, helt utan samgående/varje land för sig, till en sjätte nivå, där enheterna tillsammans utgör en fiskal union. Mellan dessa ytterligheter finns fyra mellanlägen: frihandelsområde, tullunion, gemensam marknad och myntunion. Inom ett frihandelsområde, den andra nivån i trappan, råder tullfrihet mellan de ingående länderna. Tullsatserna är emellertid inte samordnade gentemot tredje land. När samgåendet har formen av en tullunion, den tredje nivån, är den yttre tullmuren lika för alla. Då marknaden är gemensam, den fjärde nivån, är inte bara tullar utan även andra handelshinder undanröjda. På den femte nivån frånträder medlemsstaterna rätten till ett eget mynt samt därmed ränta och egen växelkurs. På den sjätte avsatsen i trappan, slutligen, kombineras myntunionen med "ett gemensamt förfogande över tillgängliga skattebaser". Innebörden blir en fiskal union. Det vill säga "att resurser som skapas inom någon viss del av territoriet och av olika delar av befolkningen, efter gemensamma beslut kan användas inom hela territoriet och för hela befolkningen". Fiskal union "möjliggör utjämning av regionalt, social och demografiskt betingade skillnader inom territoriet och befolkningen som helhet", skriver Sverker Gustavsson. Då går det att "solidariskt kompensera för effekterna av att hela territoriet har samma ränta och växelkurs".

Vad steget från den femte till den sjätte avsatsen i integrationstrappan i praktiken innebär framgår av att moderna förbundsstater som USA, Kanada och Tyskland fördelar 20-30 procent av den samlade produktionen. Detsamma gäller i ännu högre grad enhetsstater av typen Storbritannien, Danmark och Sverige. Uppemot hälften av den samlade produktionen land för land tas i anspråk för utjämning mellan åldrar, regioner och samhällsgrupper. "Myntunion framtvingar fiskal union", skriver Sverker Gustavsson, men menar att den visar vad som är naturligt, inte vad som är genomförbart: "Det rör sig om en skrivbordskonstruktion." [Europaperspektiv 2011, Santéus Förlag.]

En utveckling av EU till en federalt organiserad fiskal union har mycket låg folklig legitimitet. I SOM-institutets opinionsmätningar ställer man frågan om "Sverige bör verka för att EU utvecklas till ett Europas förenta stater?". 2011 tycker 12 procent att det är ett bra förslag, ned från 14 procent 2010 [en nedgång från en redan mycket låg nivå med 2 procent]. Nästan hälften [49 procent] anser att det är ett dåligt förslag, upp från 44 procent 2010. Andelen obestämda personer är hög, men har inte ökat. I mätningen 2010 svarade 42 procent att det vare sig var bra eller dåligt, eller att de inte hade någon uppfattning i frågan. Den andelen minskar till 39 procent 2011. [Europapolitisk analys, maj 2012.]

Slutord

Ovan har vi givit en översiktlig ögonblicksbild av EU i dag. Men EU är en rörlig materia som hela tiden utvecklas och förändras. Samtidigt innehåller unionen växande motsägelser och spänningar. Dessa har utlöst dagens kriser. Ingenting tyder på att de försvinner eller kan bemästras inom dagens politiska paradig. Tvärtom förefaller de att växa, vilket Storbritanniens utträde ur EU är ett uttryck för.

”Det är svårt att spå särskilt om framtiden” lyder ett gammalt ordstäv. Icke desto mindre finns några slutsatser att dra:

Euron är bestående dysfunktionell och åtstramningspolitiken fungerar inte. Sydeuropa kommer att lämna – på det ena eller andra sättet. En ekonomisk politik ensidigt i tysk favör håller inte i längden. Den demografiska situationen i EU bäddar för uppror.

De växande ekonomiska klyftorna kommer att leda till politiska reaktioner. Det är dock oklart vilka vägar de går

- EN första väg som synligt eftersträvas av Frankrike och Tyskland är en utveckling mot en federal kärna (En krympt Eurozon?) omgiven av en Konfederativ ring av stater, lösare anknutna.
- EN andra är att de välmående staterna i nordväst reagerar på bristen på demokrati och lämnar. Detta är Brexit.
- EN tredje är att staterna i syd lämnar eller körs ut; eventuellt till en B-lagsposition.
- EN fjärde är att inte ifrågasätta orsakerna utan reagera på symptomen. Då kommer flyktingar och fattiga (länder) att få skulden och en dysfunktionell Union att släpa sig vidare, alltmer fascistisk, med ökade inre konflikter och ett växande (strukturellt) våld.
- EN sista möjlig väg är att urskilja att marknadsfundamentalism är orsaken och att denna är ett av EU:s bärande ben. Då sprängs unionen och demokratiska nationalstater återuppstår. Längre var det osannolikt, men den senaste tidens politiska utveckling har gjort den mer sannolik.

Den som lever får se

Noter

Källor (flyktingkrisen)

Flykten till Europa och EU:s invandrings- och asylpolitik, Greger Noll, 2016

Europeiska kommissionen, ec.europa.eu

europaportabeln.se

Sveriges riksdag, riksdagen.se

Schengen – inte bara passunion, Folkrörelsen Nej till EU, 2001

Tusentals kan bli avvisade, Svenska Dagbladet 2016-01-09

Stängda gränser är ett hot mot EU, Sten Tolgfors, SvD 2016-01-15

Metro om flyktingkrisen 2016-01-22

Bara Bryssel kan ge svar, Dagens Nyheter, 2016-02-05

Ny Natoinsats väcker frågor, Dagens Nyheter, 2016-02-12

EU-sprickan vidgas efter grekiskt utspel, Dagens Nyheter, 2016-02-26

Smugglingen av människor växer, Svenska Dagbladet, 2016-02-27

Många frågetecken kring EU:s avtal med Turkiet, Dagens Nyheter, 2016-3-18

Hård strid väntar om asylkvoterna, Dagens Nyheter, 2016-04-22

Frontex:

samordnar det operativa samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller förvaltningen av de yttre gränserna, bistår medlemsstaterna med utbildning av nationell gränsbevakningspersonal, inbegripet fastställande av gemensamma utbildningsnormer, genomför riskanalyser, följer upp den utveckling inom forskningen som är av betydelse för kontrollen och övervakningen av de yttre gränserna, bistår medlemsstaterna i situationer som kräver ökat tekniskt och operativt bistånd vid de yttre gränserna samt erbjuder medlemsstaterna nödvändigt tekniskt stöd till genomförandet av gemensamma insatser för återsändande.

”Dublinsystemet” är ett tvångssystem. Idag vet vi att det är ett stort misslyckande

Källor (Rapport från storföretagens Bryssel):

1. Corporate Europe Observatory: Brussels the EU quarter, Explore the corporate lobbying paradise, s. 9.
2. Andrew Gavin Marshall: How the European Round Table of Industrialists came to wage class war on Europe, State of Power 2014, Transnational Institute, s. 5f, http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/state_of_europe_chapter.pdf
3. European Round Table of Industrialists: ERT's Vision for a Competitive Europe in 2025 with recommendations for policy action, Brussels February 2010, s. i, http://www.ert.eu/sites/ert/files/generated/files/document/ert_vision_report_final_2010.pdf
4. European Round Table of Industrialists: ERT's Vision for a Competitive Europe in 2025 with recommendations for policy action, Brussels February 2010, s. 1.
5. European Round Table of Industrialists: ERT's Vision for a Competitive Europe in 2025 with recommendations for policy action, Brussels February 2010, s. 5, 10.
6. Andrew Gavin Marshall: How the European Round Table of Industrialists came to wage class war on Europe, State of Power 2014, Transnational Institute, s. 3, http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/state_of_europe_chapter.pdf
7. Newsweek 830328.
8. ERT: European Labour Markets, 1989.

9. ERT: Beating the Crisis, 1993, s. 16.
10. ERT: Beating the Crisis, 1993, s. 15f, European Labour Markets, 1989.
11. Kommissionen for de Europaeiske Faellesskaber: Vaekst, Konkurrenceevne, Beskaeftigelse Udfordringer og Veje ind i det 21 århundrede, 1993, s. 17f, 46, 116, 151, 167.
12. European Round Table: European Competitiveness, 1994, s. 6.
13. ERT: Lifelong Learning. Developing Europe's Future Capability. The Role of Industry University Cooperation, 1992.
14. ERT: European Labour Markets. Employment Policies in Europe for the 1990's, 1989, s. 49, ERT: Reshaping Europe, 1991, s. 57.
15. Stephen Gill: American Hegemony and the Trilateral Commission, Cambridge University Press 1991, s. 193.
16. Financial Times 910625.
17. Dagens Nyheter 950710.
18. Europeiska kommissionen: Den europeiska strategin för sysselsättning: nya framsteg och perspektiv, 1995, s 23. Jfr European Commission: Growth, Competitiveness, Employment, 1993, s 85 ff.
19. ERT: Benchmarking for Policy-Makers. The Way to Competitiveness, Growth and Job Creation, 1996.
20. Europeiska rådet 23 och 24 mars 2000, Lissabon, Ordförandeskapets slutsatser, http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_sv.htm
21. Facing the Challenge. The Lisbon Strategy for growth and employment. Report from the High-Level Group chaired by Wim Kok, November 2004, s. 10f.
22. Europeiska kommissionen: En modern arbetsrätt för att möta 2000-talets utmaningar, grönbok, 2006, s. 5.
23. A.a., s. 9.
24. Time 051003.
25. Financial Times 041020.
26. Transportarbetaren 140430, <http://www.transport.se/Transportarbetaren/Start/EUropa/Tyskland/Skatte-fria-jobb-ar-kvinnofallor>, Arbetet 130426, <http://arbetet.se/2013/04/26/otrygghet-priset-for-uppsvinget/>, Financial Times 061027.
27. Financial Times 041229, 131228.
28. Gerard De Graaf, intervju, EurActiv 090624, <http://www.euractiv.com/section/eu-priorities-2020/news/eu-seeks-new-narrative-for-growth-and-jobs-strategy/>.
29. EurActiv 140627, <http://www.euractiv.com/section/euro-finance/news/study-eu-countries-not-interested-in-the-commission-s-economic-recommendations/>
30. Financial Times 160205, 160206.
31. John Dizard, Financial Times 101122.
32. Niklas Bruun: Social Policy and Labour Law during Austerity in the European Unionen, Sieps, European Policy Analysis, 2015:2, s. 7ff.
33. EU & Facket, Nyhetsbrev för Folkrörelsen Nej till EU:s fackliga nätverk, nr 70, maj 2015, s. 15.
34. <http://nedlyonhistreadly.blogspot.se/2010/11/brussels-to-leuven.html>
35. EurActiv 150306, <http://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/commission-seeks-to-revive-battered-social-dialogue/>
36. EurActiv 150306, <http://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/commission-seeks-to-revive-battered-social-dialogue/>
37. EurActiv 150306, <http://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/commission-seeks-to-revive-battered-social-dialogue/>
38. Business Europe: Future of Social Europe, Challenges and the Way Ahead, November 2014, s 7, 9, 13, <http://www.buinessurope.eu/Content/default.asp?pageid=568&docid=33574>

39. Business Europe: Future of Social Europe, Challenges and the Way Ahead, November 2014, s 12, <http://www.businesseurope.eu/Content/default.asp?pageid=568&docid=33574>
40. Business Europe: Future of Social Europe, Challenges and the Way Ahead, November 2014, s 12, <http://www.businesseurope.eu/Content/default.asp?pageid=568&docid=33574>

Nej till EU till EU:s skriftserie Nr 2 2016

**Folkrörelsen Nej till EU är en
partipolitiskt obunden organisation
som verkar för att
Sverige ska lämna EU**

**Stöd Nej till EU genom
medlemsskap, prenumeration på
Kritiska EU Fakta eller
ge ett bidrag - pg 4330207-4.**

Folkrörelsen Nej till EU
Pölgatan 5
41460 Göteborg
Tel. 031-701 01 77
Fax. 031-13 16 03
e-post: kansli@nejtill.eu.se
www.nejtill.eu.se